

до записки

Національний технічний університет
"Дніпровська політехніка"

Навчально-науковий Інститут економіки
Фінансово-економічний факультет

Кафедра економічного аналізу і фінансів

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
до кваліфікаційної роботи
ступеню бакалавр

студентки
(ПІБ)

Макарової Валерії Володимирівни

академічної групи 072-17-1

(шифр)

спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

(код і назва спеціальності)

освітньо-професійної програми: «Фінанси, банківська справа та страхування»

на тему: «Планування заходів підвищення рентабельності роботи підприємства (на прикладі ТОВ «ТЕРРАМАКС УКРАЇНА»)»

Керівники	Прізвище, ініціали	Оцінка за шкалою		Підпис
		рейтинговою	інституційною	
Кваліфікаційної роботи	Штефан Н.М.	74	добре	
Рецензент	Гоголь Ю.А.		ДОБРЕ	
Нормоконтролер	Доценко О.Ю.	74	добре	

Дніпро
2021

Національний технічний університет
"Дніпровська політехніка"

ЗАТВЕРДЖЕНО:

завідувач кафедри
економічного аналізу і фінансів

(повна назва)

О.В.Єрмошкіна

(підпис)

(прізвище, ініціали)

2021 року

ЗАВДАННЯ
на кваліфікаційну роботу
ступеню бакалавр

студентці Макаровій В.В.
(прізвище, ініціали)

академічної групи 072-17-1
(шифр)

спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
(код і назва спеціальності)

На тему: «Планування заходів підвищення рентабельності роботи підприємства (на прикладі ТОВ «ТЕРРАМАКС УКРАЇНА»)»

затверджену наказом ректора НТУ "Дніпровська політехніка" від 14.05.2021 № 265-с

Розділ	Зміст	Термін виконання
ВСТУП	Актуальність теми, мета і завдання, об'єкт і предмет роботи, методи, наукова та практична цінність, апробація результатів, публікації, структура роботи	03.05.2021- 06.05.2021
Розділ 1	Теоретичні основи функціонування фінансового механізму підприємства	07.05.2021- 16.05.2021
Розділ 2	Аналіз рентабельності роботи підприємства	17.05.2021- 27.05.2021
Розділ 3	Розробка заходів щодо підвищення рентабельності роботи підприємства	28.05.2021- 03.06.2021
ВИСНОВКИ		04.06.2021- 06.06.2021
Демонстраційний матеріал	Підготовка демонстраційного матеріалу до захисту	07.06.2021- 10.06.2021

Завдання видано

(підпис керівника)

Штефан Н.М.

(прізвище, ініціали)

Дата видачі завдання 19.04.2021 р.

Дата подання до екзаменаційної комісії 14.06.2021 р.

Завдання прийнято до виконання

(підпис студента)

Макарова В.В.

(прізвище, ініціали)

РЕФЕРАТ

Макарова В.В. – Планування заходів підвищення рентабельності роботи підприємства (на прикладі ТОВ «Террамакс Україна»)– Кваліфікаційна робота на правах рукопису.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавра за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» – НТУ «Дніпровська політехніка», 2021.

Метою дипломної роботи є формування, розробка та обґрунтування доцільності впровадження заходів з метою підвищення рентабельності роботи підприємства.

У вступі викладено сучасний стан проблеми, обґрунтована актуальність теми, конкретизовано задачі кваліфікаційної роботи, визначено об'єкт і предмет дослідження.

У першому розділі розглянуті існуючі теоретичні основи оцінювання рентабельності роботи підприємства.

У другому розділі надана оцінка результативності фінансово-господарської діяльності підприємства.

В третьому розділі розроблені шляхи щодо підвищення рентабельності роботи підприємства, обґрунтовано доцільність їх впровадження на підприємстві; розраховано економічну ефективність впровадження запропонованих заходів.

ПРИБУТОК, РЕНТАБЕЛЬНІСТЬ, ЕФЕКТИВНІСТЬ, ФІНАНСОВА
СТІЙКІСТЬ, ФІНАНСОВИЙ СТАН

ABSTRACT

Makarova V.V. - Planning measures to increase the profitability of an enterprise (in terms of "TERRAMAX UKRAINE" ltd) "- Manuscript.

Qualifying work for obtaining an educational qualification bachelor's degree in the specialty Finance, Banking and Insurance" - Dnipro University of Technology, Dnipro, 2021.

The purpose of the thesis is to formulate, develop and justify the feasibility of implementing measures to increase the profitability of the enterprise.

The introduction describes the current state of the problem, substantiates the relevance of the topic, specifies the tasks of qualification work, defines the object and subject of the study.

The first chapter examines the existing theoretical bases for assessing the profitability of an enterprise.

The second section provides an assessment of the effectiveness of financial and economic activity of the enterprise.

In the third section, there are ways to increase the profitability of the enterprise, justified the feasibility of their implementation in the enterprise; the economic efficiency of implementation of the proposed measures is calculated.

INCOME, PROFITABILITY, EFFICIENCY, FINANCIAL STABILITY,
FINANCIAL STATE

ЗМІСТ

	Стор.
ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ФІНАНСОВОГО МЕХАНІЗМУ ПІДПРИЄМСТВА.....	10
1.1 Поняття фінансового механізму підприємства.....	10
1.2 Основні елементи фінансового механізму та їх характеристика.....	14
1.3.Планування як складова фінансового механізму і як фактор підвищення рентабельності роботи підприємства.....	20
1.4.Методологія аналізу фінансового стану підприємства.....	22
1.5. Рентабельність як узагальнюючий показник фінансового стану підприємства.Сутність і методи обчислення рентабельності.....	25
Висновки до розділу 1.....	35
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ РЕНТАБЕЛЬНОСТІ РОБОТИ ПІДПРИЄМСТВА.....	38
2.1 Характеристика підприємства.....	38
2.2. Аналіз фінансового стану підприємства.....	39
Висновки до розділу 2.....	58
РОЗДІЛ 3 РОЗРОБКА ЗАХОДІВ ЩОДО ПІДВИЩЕННЯ РЕНТАБЕЛЬНОСТІ РОБОТИ ПІДПРИЄМСТВА.....	61
3.1. Обґрунтування ефективної політики розвитку підприємства	61
3.2. Заходи щодо підвищення рентабельності роботи підприємства.....	62
3.2.1 Впровадження нового обладнання -зерносушарки	62
3.2.2 Впровадження обладнання для виробництва соняшникової олії.....	72
3.2.3 Впровадження інвестиційного проекту з будівництва додаткового вагового майданчика для прийому та відвантаження товарної продукції.....	78
3.3. Складання прогностного балансу підприємства та розрахунок прогностних показників фінансового стану підприємства.....	80
Висновки до розділу 3.....	83

ВИСНОВКИ.....	85
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	90
ДОДАТКИ.....	96

ВСТУП

Актуальність теми. Розвиток ринкових відносин вимагає приділяти увагу фінансовій політиці, а особливо фінансовому стану суб'єктів господарювання. Оскільки економічна система взаємопов'язана, то починаючи з підприємства формується фінансове становище працівників, які на ньому працюють, галузі господарювання, в якому функціонує дане підприємство, регіону та країни в цілому. Саме тому прибуток є метою та основним фінансово-економічним показником діяльності підприємства в сучасних ринкових умовах. Проте, для оцінки ефективності виробництва та економічної діяльності підприємства недостатньо використовувати тільки показники прибутку. Тому щоб дати характеристику ефективності функціонування підприємства з абсолютною сумою прибутку доцільно використати відносний показник – рівень рентабельності, який вимірюється у відсотках.

Показники рентабельності характеризують ефективність роботи підприємства в цілому, прибутковість різних напрямків діяльності (операційної, фінансової, інвестиційної); вони більш повно, ніж прибуток, характеризують узагальнюючі результати господарювання. Для успішного розвитку будь-якого підприємства необхідно вивчати співвідношення об'єму виробництва (реалізації) продукції з витратами і прибутком, тому дуже важливим моментом у діяльності підприємства є виявлення та кількісне вимірювання впливу факторів на показники прибутковості підприємства, пошук резервів зростання рентабельності роботи підприємства та обґрунтування і розробка заходів щодо використання виявлених резервів.

Тому проблема підвищення прибутку та рентабельності є актуальною в сучасних умовах для підприємств усіх галузей народного господарства України.

Об'єкт дослідження. Об'єктом дослідження є процес підвищення рентабельності роботи підприємства.

Предмет дослідження. Предметом дослідження є теоретичні та практичні рекомендації щодо підвищення рентабельності роботи підприємства.

Метою дипломної роботи є формування, розробка та оцінка ефективності заходів, спрямованих на підвищення рентабельності роботи підприємства.

Для досягнення цієї мети треба вирішити такі задачі:

- проаналізувати структуру прибутку (прибуток від операційної діяльності, прибуток від інвестиційної та від фінансової діяльності);
- проаналізувати фактори, що впливають на прибуток і рентабельність роботи підприємства;
- визначити резерви підвищення прибутку підприємства і розробити заходи використання цих резервів;
- проаналізувати привабливі інвестиційні проекти з точки зору доцільності їх впровадження;
- розрахувати прогностичні фінансові показники.

Інформаційну базу кваліфікаційної роботи склали законодавчі та нормативні документи, які регламентують діяльність підприємства, баланси і звіти підприємства, дані державної статистики, інформаційні звіти інших міністерств та відомств, науково-дослідних інститутів, центрів і фондів, які оприлюднені і не становлять службової чи комерційної таємниці, а також інформаційні матеріали, опубліковані в періодичних виданнях.

Методи дослідження. Для вирішення задач, поставлених в даній дипломній роботі були використані статистичні методи, аналітичні, методи порівняльного аналізу.

Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості використання запропонованих заходів у діяльності промислових підприємств.

Особистий внесок здобувача. Теоретичні положення, висновки та рекомендації, які виносяться на захист, одержано автором самостійно на

підставі критичного аналізу літературних джерел, даних фінансової звітності підприємства.

Апробація результатів дослідження. Результати досліджень доповідалися та обговорювалися на студентській науково-практичній Інтернет конференції “Розвиток фінансової системи країни в умовах глобалізації” (Дніпро, 2021).

Обсяг та структура дипломної роботи. Диплом викладено на 100 сторінках комп'ютерного тексту, складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, що налічує 66 найменувань, містить 33 таблиці, 10 рисунків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ФІНАНСОВОГО МЕХАНІЗМУ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Поняття фінансового механізму підприємства

До цього часу в економічній літературі немає єдиного визначення фінансового механізму та його складових. Як визначає М.М. Александрова, С.О. Маслова, в економічній літературі існує два підходи до визначення фінансового механізму [4].

Перший підхід полягає в тому, що під фінансовим механізмом розуміють функціонування безпосередньо фінансів підприємств. Матеріальним відображенням фінансових відносин є грошові потоки. Організація цих потоків, порядок їх здійснення відбувається за певними правилами, певними напрямками. На підставі даного підходу і виходить розуміння фінансового механізму як організаційного відображення фінансових відносин. Такий підхід до визначення фінансового механізму відображає внутрішню організацію функціонування фінансів підприємств.

Другий підхід до розгляду поняття “фінансовий механізм” полягає в тому, що його розуміють як сукупність методів і форм, інструментів, прийомів і важелів впливу на стан та розвиток підприємства. Цей підхід відображає зовнішню дію функціонування фінансів підприємств, характеризує фінанси як вирішальний фактор впливу апарату управління на економічний стан підприємства. Завдяки такому аспекту суті фінансового механізму необхідно чітко визначити його складові, його структуру.

Незважаючи на існування двох основних підходів до суті фінансового механізму, в науковій літературі до цього часу чіткого визначення поняття “фінансовий механізм” не існує.

В економічній науковій літературі теж розглядають поняття механізму, визначаючи його як «господарський» і «організаційний». Найбільш

зрозуміло економічний зміст механізму визначив Ю.М. Осипов [40], характеризуючи його як систему, що «забезпечує організацію, функціонування, життєдіяльність системи... [система системи й одночасно система в системі ...організація організації й одночасно організація в організації...], [... не підсистема системи, а саме система в системі, розповсюджена на всю організовану нею систему...] ... організація в квадраті, або інакше – механізм системи». На думку авторів навчального посібника, «господарський механізм – це система ... господарювання, що включає управління економікою і виробничі відносини безпосередньо по виробництву, випуску продукції, наданню послуг».

Проблема управління фінансовою діяльністю підприємства вирішується шляхом розробки спеціального механізму, який прийнято називати фінансовим, або фінансово-кредитним. У науковій літературі існують деякі розбіжності тлумачення фінансового механізму. Так, Л.А. Дробозіна дає визначення фінансового механізму як «системи встановлених державних форм, видів і методів організації фінансових відносин» [19,21] і пропонує підрозділяти його на директивний (обов'язковим учасником якого є держава) і регульований, який використовується для організації господарських відносин на підприємстві. С.Я. Огородник і В.М. Федосов розглядають фінансовий механізм як фінансово-кредитний, визначаючи різницю тільки в структурі, складовими якої, на їх думку, є фінансове забезпечення і фінансове регулювання [18;39].

Значна увага фінансовому механізму приділяється в питаннях фінансового менеджменту. А.М. Поддєрьогін розглядає фінансовий механізм як основу фінансового менеджменту і підкреслює, що «змістом фінансового менеджменту є директивне використання фінансового механізму для досягнення стратегічних і тактичних цілей підприємства», а складовими фінансового механізму називає інформаційне, нормативне і правове забезпечення, фінансові методи і важелі, що зображено на рис. 1.1 [44]. І.О. Бланк по відношенню до підприємства називає фінансовий механізм

механізмом фінансового менеджменту, який за змістом відрізняється від попередніх тлумачень системою основних елементів, які регулюють процес розробки і реалізації управлінських рішень у сфері фінансової діяльності підприємства [7,10].

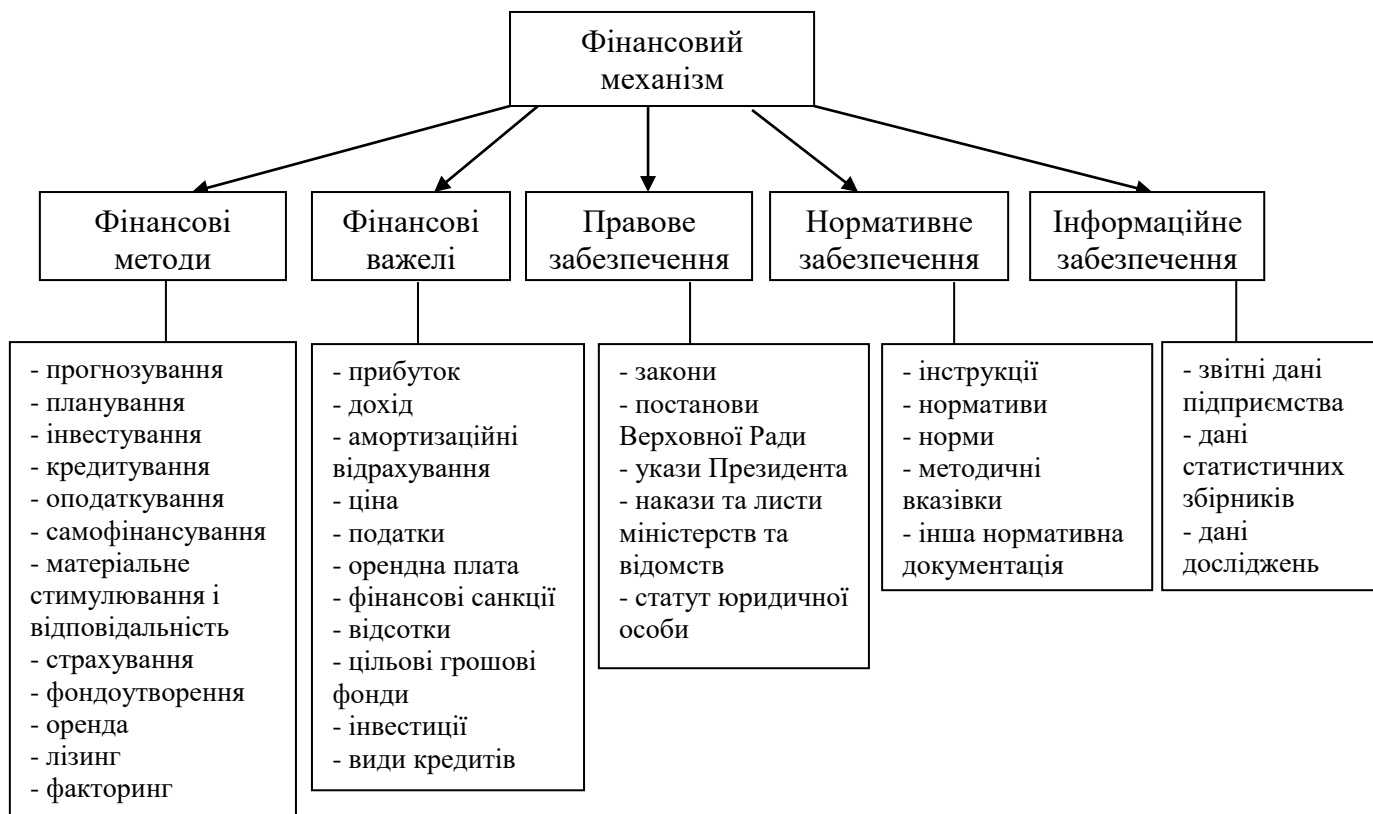

Рис. 1.1. Фінансовий механізм та його забезпечення

Тобто, поєднавши поняття механізму як організаційного і фінансового, можна визначити наявність організаційно-фінансового механізму як сукупності форм і методів забезпечення функціонування підприємства в умовах забезпечення його фінансовими ресурсами.

Фінансовий механізм підприємства - це «... система державних законів і нормативних актів, які регулюють фінанси підприємства, утворення та використання фондів фінансових ресурсів та інших грошових фондів, що забезпечують активну господарську діяльність» [39].

Фінансовий механізм підприємства є основною ланкою народного

господарства. Він визначає системний підхід до оптимізації витрат, виявленню резервів виробництва, зниженню собівартості продукції, збільшенню прибутку, росту рівня рентабельності, зміцненню конкурентної позиції на ринку тощо.

В першу чергу фінансовий механізм це форми та методи впливу на суб'єкти та об'єкти фінансового управління. При цьому досягаються намічені стратегічні цілі. В якості основних фінансових методів функціонування фінансового механізму підприємства виступають: фінансове планування; фінансовий облік, фінансове регулювання; фінансовий аналіз; контроль.

За допомогою цих методів забезпечується створення та використання на підприємствах грошових фондів, які в процесі фінансово-господарської діяльності матеріалізуються в різноманітних активах. Таким чином, фінансовий механізм забезпечує систему управління фінансами, що визначається своєю багатofункціональністю.

Узагальнюючи погляди вчених, можна навести наступне визначення фінансового механізму. Фінансовий механізм – це сукупність методів реалізації економічних інтересів шляхом фінансового впливу на соціально-економічний розвиток підприємства.

Створення фінансового механізму, який би не припускав виникнення проблем в регулюванні економіки є і залишається важливим питанням. А якщо проблеми в регулюванні економіки і виникають, то необхідно, щоб дія фінансового механізму зводила їх до досить несуттєвого рівня. Його ефективність забезпечується тільки при умові використання всіх фінансових категорій, таких як прибуток, виручка, основні фонди, оборотні кошти, кредити, тощо.

Якщо взяти до уваги, що фінансові ресурси держави та окремого підприємства взаємопов'язані, то для того, щоб розв'язати проблему формування та використання фінансових ресурсів потрібен економічно обґрунтований, налагоджений механізм створення і використання фінансових ресурсів. Отже, фінансовий механізм підприємства – це

сукупність економічних відносин, які знаходять своє відображення в організації фінансових ресурсів підприємства.

1.2. Основні елементи фінансового механізму та їх характеристика

У дослідженнях провідних західних вчених фінансовий механізм не виділяють як відокремлений об'єкт вивчення, але всебічно і ґрунтовно досліджують фінансові методи впливу на підприємство, державу і суспільство.

В економічній літературі країн СНД превалює перший підхід до визначення фінансового механізму як способу організації фінансових відносин (Л.А.Дробозіна), який складається з елементів та інструментів впливу. Проте, російський економіст В.К. Сенчагов, проводячи чітку структуризацію фінансового механізму, вважає, що фінансово-кредитний механізм включає три підсистеми [53]:

- фінансово-кредитне планування;
- фінансово-кредитні важелі;
- організаційні структури і правовий режим фінансово-кредитної системи.

Структура фінансового механізму, розроблена В.К. Сенчаговим, досить чітко відображає доміанти адміністративного управління економікою. І розробити на такій основі систему макроекономічного регулювання і макрофінансової стабілізації в Україні практично неможливо.

Українські вчені В.М. Федосов, В.М. Опарін, С.Я. Огородник вважають, що фінансово-кредитний механізм включає дві підсистеми:

- фінансово-кредитне забезпечення;
- фінансово-кредитне регулювання,
- організаційні структури і важелі впливу.

Вітчизняний вчений В.М. Опарін визначає фінансово-кредитний механізм як сукупність фінансових методів і форм, інструментів і важелів впливу на соціально-економічний розвиток суспільства.

Враховуючи, що фінансовий механізм дає уявлення про те, за допомогою чого можна здійснити фінансовий вплив, і повинен показувати, як це зробити, то у складі фінансового механізму доцільно виділяти фінансові інструменти, за допомогою яких реалізуються прийняті рішення та фінансові індикатори, що достовірно відображають стан суб'єкта фінансових відносин.

Узагальнюючи погляди вчених, можна навести наступне визначення фінансового механізму. Фінансовий механізм – це сукупність методів реалізації економічних інтересів шляхом фінансового впливу на соціально-економічний розвиток підприємства. Складовими фінансового механізму є фінансове забезпечення, фінансове регулювання та система фінансових індикаторів і фінансових інструментів, які дають змогу оцінити цей вплив.

Фінансовий механізм має певну загальну модель (рис. 1.2).

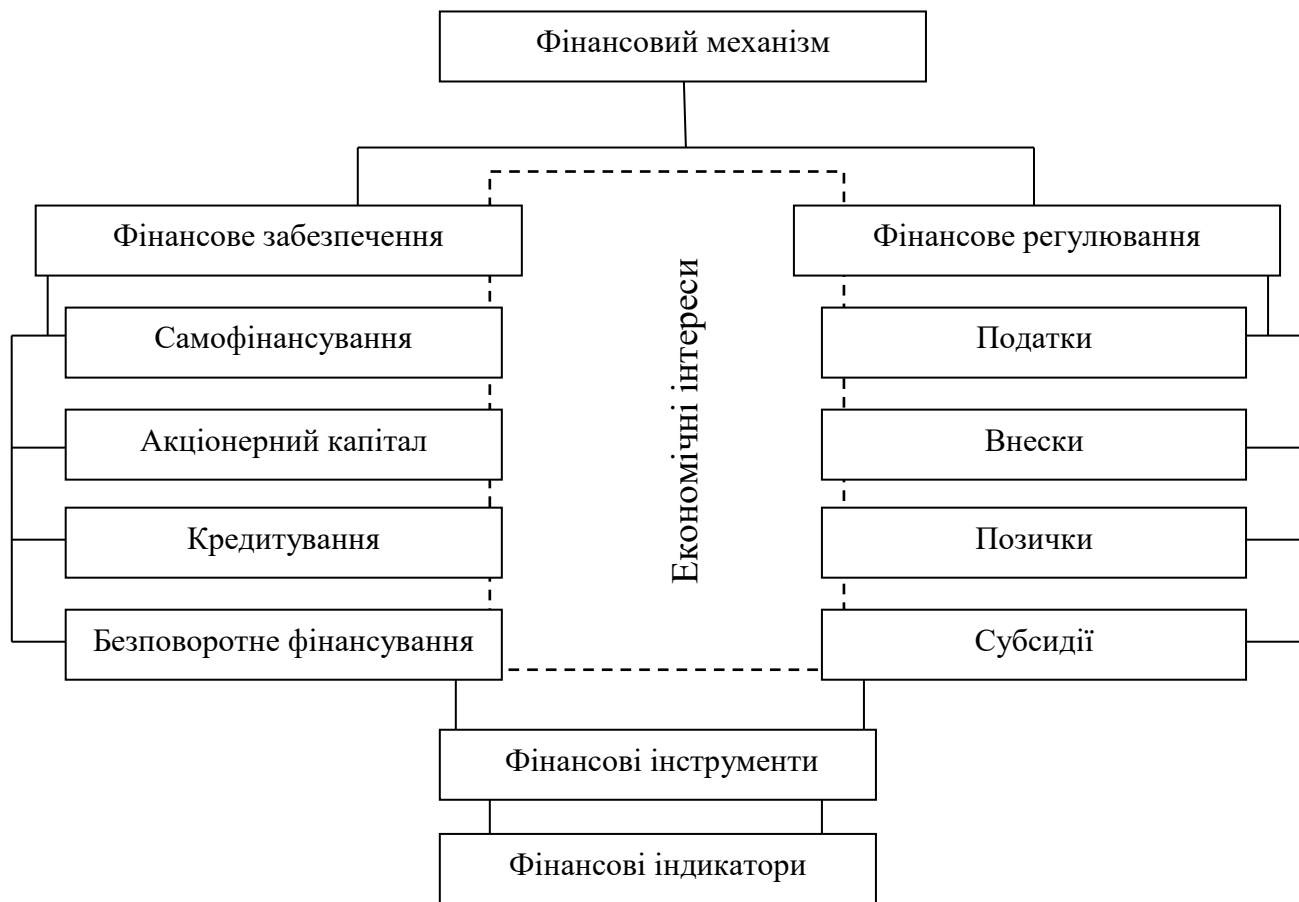

Рис. 1.2. Загальна модель фінансового механізму

Серед елементів фінансового механізму підприємства виділяються механізми фінансового забезпечення, формування структури капіталу і бюджетування, балансування грошових потоків та ін.

Фінансове забезпечення полягає у виділенні певної суми фінансових ресурсів на вирішення окремих завдань фінансової політики господарюючого суб'єкта. При цьому розрізняють забезпечувальну і регулятивну його дію. Забезпечувальна дія проявляється у встановленні джерел фінансування, тобто покриття повсякденних потреб і характеризує пасивний вплив фінансового забезпечення. Регулятивна дія здійснює вплив через виділення достатніх коштів та через конкретну форму фінансового забезпечення і характеризує активний вплив фінансового забезпечення. В цілому ж дія фінансового механізму спрямована на реалізацію економічних інтересів учасників фінансових відносин.

Фінансове забезпечення діяльності підприємств повинно гарантувати безперервність відтворювальних процесів шляхом раціонального поєднання власних і запозичених фінансових ресурсів. Структура фінансових ресурсів має залежати від рівня фінансової стійкості підприємства та ризику в його діяльності. Фінансове забезпечення передбачає формування у підприємств такої кількості фінансових ресурсів, яка може забезпечити досягнення максимально можливого прибутку. Основною складовою фінансового забезпечення діяльності підприємств в умовах ринку стає самофінансування [7,39].

Вона має наступні напрями свого прояву:

- за допомогою фінансових інструментів встановлюються певні пропорції розподілу доходів, які впливають на забезпеченість фінансовими ресурсами;
- за допомогою встановлення певних пропорцій розподілу доходів встановлюється відповідна система реалізації економічних інтересів.

Фінансове забезпечення здійснюється за допомогою таких форм, як самофінансування, кредитування і бюджетне фінансування, інвестування, лізинг, страхування.

Перша і основна форма фінансового забезпечення – самофінансування – це ефективне використання власних коштів в процесі господарської діяльності і отримання такого прибутку, який після сплати податкових платежів і зборів, покриття видатків і витрат дасть змогу забезпечити потреби на розширене відтворення. Власний капітал є основною для самофінансування і залежить він від форми власності і може бути приватний, пайовий, акціонерний.

В умовах ринкової економіки кредитування виступає провідною формою фінансового забезпечення і вимагає від господарської діяльності ефективного використання ресурсів.

Бюджетне фінансування, як форма фінансового забезпечення полягає у виділенні державних коштів на безповоротній і безоплатній основі. Основним видом державного фінансування виступають бюджетні асигнування тим неприбутковим сферам діяльності які потребують такого фінансування. Тобто це сьогоднішні витрати, метою яких є одержання майбутніх вигод. У ході реалізації цієї мети інвестиційна діяльність спрямована на вирішення найважливіших завдань розвитку підприємств.

Лізинг, маючи своєю суттю комплекс майнових відносин (операції купівлі-продажу, оренди, кредиту та інвестування), що складаються у зв'язку з передачею елементів основного капіталу у тимчасове користування, також є ваговою складовою фінансового забезпечення.

Безперервний процес суспільного відтворення в разі настання певних подій (страхових випадків), визначених договором страхування або чинним законодавством, забезпечується за рахунок грошових фондів, створених в процесі акумуляції фінансових ресурсів при страхуванні.

Кожна з форм має свою особливість застосування. Держава через фінансову політику може впливати на форми фінансового забезпечення.

З другої половини ХХ століття в економічній науці поширюється думка, що держава може впливати на економіку підприємств та країни в цілому передусім за допомогою фінансів, а саме: за допомогою фінансового

регулювання.

Формування структури капіталу має враховувати джерела фінансових ресурсів підприємств, реальні можливості їх мобілізації, вартість ресурсів. Джерела фінансових ресурсів підприємства – це власні та прирівняні до них кошти; ресурси, мобілізовані на фінансовому ринку; надходження із зовнішніх джерел.

Бюджетування передбачає мобілізацію надходжень фінансових ресурсів із різних джерел, їх розподіл, тобто визначення напрямків, розміру, цілей використання цих ресурсів в процесі виробничої та інвестиційної діяльності [58].

Особливого значення набуває балансування грошових потоків: надходжень коштів на підприємство і його витрат. В процесі своєї діяльності підприємство здійснює грошові витрати на відтворення капіталу і робочої сили, виробництво і реалізацію продукції, реалізацію інвестиційних проектів, соціальний розвиток власного колективу та ін.

В нормативному регулюванні фінансів підприємств головна роль належить державі.

Фінансове забезпечення та фінансове регулювання проводиться за допомогою фінансових інструментів, які, в свою чергу, мають свої важелі впливу, а саме:

- первинного впливу, що діють у процесі вилучення частини доходів (податки, внески, відрахування);
- вторинного впливу, що діють шляхом збільшення доходів (банківські позички, бюджетні субсидії).

Дія фінансових інструментів здійснюється на основі:

- загального підходу, характерного для всіх суб'єктів фінансових відносин (єдиний рівень оподаткування, кредитування, фінансування);
- селективного, диференційованого підходу.

При здійсненні ефективної фінансової політики перевага надається селективному підходу.

Важелі впливу на соціально-економічний розвиток підприємства визначають характер дії фінансових інструментів, коригують цю дію та поділяються:

- за напрямом дії – стимули, санкції;
- за видами – норми й нормативи;
- за методологічними засадами – умови і принципи формування доходів, нагромаджень і фондів; умови і принципи фінансування і кредитування.

Методологічні засади визначення, класифікації, визнання та оцінки фінансових інструментів на підприємстві встановлені Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 13 “Фінансові інструменти” [3].

В сучасних умовах визнається, що серед складових фінансового механізму найефективнішими є фінансові важелі, які приводяться в дію через відповідні фінансові методи. Окрім того, фінансовий механізм має відповідне правове, нормативне, інформаційне та організаційне забезпечення.

В теорії фінансів система фінансових індикаторів включає: фінансові категорії; фінансові показники; фінансові коефіцієнти.

Застосування фінансових категорій як фінансових індикаторів не є доцільним, тому що вони відображають лише наукову абстракцію реальних економічних відносин, тобто чисто теоретичні поняття і не можуть використовуватись як інформаційна база.

Фінансові показники підприємства характеризують кількісну сторону фінансових відносин і показують обсяги фінансових операцій, що дозволяє оцінити масштаби фінансової діяльності. Фінансові коефіцієнти – це відносні фінансові показники, які виконують оцінюючу функцію, тобто дають можливість оцінювати фінансову діяльність. Саме вони можуть виступати у ролі фінансових індикаторів, якщо при їх визначенні виконуються вимоги повноти, достовірності та своєчасності.

Отже, по-перше, фінансовий механізм – це складна система, яка дозволяє управляти фінансовою діяльністю.

По-друге, це механізм, який дозволяє вирішувати практично всі проблеми, але слід враховувати, що роль фінансів у відносинах розподілу є вторинною і основне регулювання здійснюється в сфері виробництва.

1.3. Планування як складова фінансового механізму і як фактор підвищення рентабельності роботи підприємства

У сучасних умовах роль фінансового планування принципово змінилася на відміну від часів централізовано керованої економіки. Зараз підприємства самі зацікавлені в тому, щоб реально оцінювати свій фінансовий стан сьогодні та на найближчу перспективу, по-перше, щоб досягти успіху в своїй господарській діяльності; по-друге, щоб своєчасно виконати свої зобов'язання перед бюджетом, соціальними фондами, банками та іншими кредиторами, тим самим захистивши себе від штрафних санкцій.

Для цього необхідно заздалегідь розрахувати доходи і витрати, врахувати наслідки інфляції, зміни ринкової кон'юнктури, порушення договірних зобов'язань партнерами.

Фінансове планування — це процес визначення обсягу фінансових ресурсів за джерелами формування і напрямками їх цільового використання згідно з виробничими та маркетинговими показниками підприємства у плановому періоді.

Метою фінансового планування є забезпечення господарської діяльності необхідними джерелами фінансування.

Основними завданнями фінансового планування на підприємстві є:

- забезпечення виробничої та інвестиційної діяльності необхідними фінансовими ресурсами;
- устанавлення раціональних фінансових відносин з суб'єктами господарювання, банками, страховими компаніями тощо;

-визначення шляхів ефективного вкладення капіталу, оцінювання раціональності його використання;
-виявлення та мобілізація резервів збільшення прибутку за рахунок раціонального використання матеріальних, трудових та грошових ресурсів;
здійснення контролю за утворенням та використанням платіжних засобів.

Методи фінансового планування — це конкретні способи планових розрахунків. Планування фінансових показників здійснюється за допомогою кількох методів. До них належать:

- 1) балансовий;
- 2) нормативний;
- 3) розрахунково-аналітичний;
- 4) оптимізація планових розрахунків;
- 5) економіко-математичне моделювання.

Балансовий метод полягає в тому, що балансуються не тільки підсумкові показники доходів і витрат, а для кожної статті витрат зазначаються конкретні джерела покриття. Застосовується при прогнозі надходжень і виплат їх грошових фондів, квартального плану доходів та витрат, платіжного календаря.

Нормативний — полягає в тому, що на основі встановлених норм та техніко-економічних нормативів (ставки податків, ставки тарифів, зборів та внесків, норми амортизаційних відрахувань, норми оборотних коштів) розраховується потреба господарського суб'єкта у фінансових ресурсах та визначаються джерела цих ресурсів.

Розрахунково-аналітичний — планові показники розраховуються на основі аналізу фактичних фінансових показників, які беруться за базу, та індексів їх зміни у плановому періоді.

Оптимізація планових розрахунків — полягає у складанні кількох варіантів планових розрахунків. З метою отримання найоптимальнішого варіанта планових рішень проводять їх оптимізацію. Для цього можуть використовуватись різні критерії вибору:

- максимум прибутку на грошову одиницю вкладеного капіталу;
- мінімум фінансових витрат;
- мінімум поточних витрат;
- мінімум вкладень капіталу за максимально ефективного результату;
- максимум абсолютної суми одержаного прибутку.

Економіко-математичне моделювання — дає змогу знайти кількісне вираження взаємозв'язків між фінансовими показниками та факторами, які їх визначають. Економіко-математична модель — це точний математичний опис факторів, які характеризують структуру та закономірності зміни даного економічного явища і здійснюються за допомогою математичних прийомів.

Процес планування складають такі етапи:

1. Визначення цілей планування. Вони стають вирішальними факторами при виборі форми і методів планування.
2. Аналіз проблеми. На цьому етапі визначають вихідну ситуацію на момент складання плану і формують кінцеву ситуацію.
3. Пошук альтернатив. На цьому етапі серед можливих шляхів вирішення проблемної ситуації вибирають найкращий.
4. Прогнозування. Формують уяву про розвиток ситуації, яку планують.
5. Оцінка. На цьому етапі проводять оптимальні розрахунки для вибору найкращої альтернативи.
6. Прийняття планового рішення. Вибирають і оформляють єдине планове рішення.

1.4.Методологія аналізу фінансового стану підприємства

Методи фінансового аналізу – це комплекс науково-методичних інструментів та принципів дослідження фінансового стану підприємства.

Методи залежно від використання математичного апарату поділяють на кілька підвидів:

- традиційні методи - за їх допомогою здійснюється первісне аналітичне оброблення інформації: групування; порівняння; відносні, середні, модальні та медіанні показники; графічні;

- методи детермінованого факторного аналізу використовуються, коли існує функціональна залежність між показниками: елімінування (ланцюгових підстановок, абсолютних різниць тощо); інтегральні; логарифмічні; пропорційного поділу; балансові; індекси; ряди динаміки; простих та складних відсотків (нарощування, компаундинг); дисконтування;

- методи ймовірнісного факторного аналізу - використовуються для вивчення зв'язку, коли існує імовірнісна залежність між показниками: дисперсійний аналіз; кореляційний аналіз; теорія графів; теорія масового обслуговування.

Можна назвати шість основних прийомів аналізу (табл.1.1).

Таблиця 1.1

Вітчизняні прийоми проведення оцінки фінансового стану [7,27]

Найменування	Сутність прийому
1	2
Горизонтальний аналіз	Порівняння кожної позиції звітності з попереднім періодом
Вертикальний аналіз	Визначення структури підсумкових фінансових показників з виявленням впливу кожної позиції звітності на результат в цілому.
Трендовий аналіз	Порівняння кожної позиції звітності з рядом попередніх періодів і визначення тренда, тобто основної тенденції динаміки показника, очищеної від випадкових впливів і індивідуальних особливостей окремих періодів. За допомогою тренда формують можливі значення показників у майбутньому, отже, ведеться перспективний прогнозний аналіз.
Аналіз відносних показників	Розрахунок стосунків між окремими позиціями звіту або позиціями різних форм звітності, визначення взаємозв'язаних показників.
Порівняльний аналіз	Як внутрішньогосподарський аналіз зведених показників звітності за окремими показниками підприємства, підрозділів, так і міжгосподарський аналіз показників даного підприємства з показниками конкурентів і середніми господарськими даними.

Продовження табл.1.1	
1	2
Факторний аналіз	Аналіз впливу окремих чинників на результативний показник за допомогою детермінованих або стохастичних прийомів дослідження. Визначення впливу окремих факторів (причин) на результативний показник детермінованих (розділених у часі) або стохастичних (що не мають певного порядку) прийомів дослідження. При цьому факторний аналіз може бути як (власне аналіз), коли результативний показник розділяють на окремі складові, так і зворотним (синтез), коли його окремі елементи з'єднують у загальний результативний показник.

Наступною важливою проблемою є вибір системи показників, яка б максимально точно відображала всі аспекти фінансово-економічної діяльності підприємства, як-то ефективність, прибутковість, захищеність і кредитоспроможність, ділова активність і т.д.

Рис. 1.3. Аналіз фінансового стану підприємства

На сьогодні існує ціла низка методичних підходів до оцінки фінансового стану підприємств. Одним з основних є коефіцієнтний метод. Залежно від мети, періодичності фінансового аналізу, його об'єкту і результатів були розроблені цілі комплекси аналітико-оцінних показників,

зокрема показники оцінки майнового стану підприємств, прибутковості, ліквідності, платоспроможності, кредитоспроможності, фінансової стійкості і стабільності, ділової активності, акціонерного капіталу і т.п.

1.5. Рентабельність як узагальнюючий показник фінансового стану підприємства. Сутність і методи обчислення рентабельності.

Прибуток – економічна категорія. Визначення його суті у багатьох літературних джерелах зводиться до того, що прибуток – це частина вартості додаткового продукту, додатковий продукт, виражений у грошах, частина чистого доходу, одна з нього форм тощо.

Прибуток як економічна категорія – це грошовий вираз вартості реалізованого чистого доходу, основну форму грошових накопичень господарюючих суб'єктів. Він характеризує доходність підприємства від проведення відповідних заходів, окупність вкладених витрат і використаного майна в результаті проведення заходів.

Сума отриманого прибутку – показник, який характеризує результативність роботи підприємства, фінансовий результат його підприємницької діяльності.

Прибуток – одне з основних джерел фінансових ресурсів підприємств, формування централізованих і децентралізованих фондів грошових коштів. За рахунок прибутку відбувається формування в значному обсязі бюджетних ресурсів держави, здійснюється фінансування розширення підприємств, матеріальне стимулювання робітників, вирішення соціально-культурних заходів тощо. У зв'язку з цим в отриманні прибутку повинні бути зацікавлені не тільки трудові колективи підприємств, але й держава в цілому.

Загальний прибуток підприємства є кінцевим результатом діяльності підприємства. В його складі враховується прибуток від усіх видів діяльності підприємства: від реалізації товарної продукції, робіт, послуг – валовий

прибуток; від операційної діяльності; від звичайної діяльності; від надзвичайної діяльності. Крім того, розраховують чистий прибуток (тобто такий, який залишається в розпорядженні підприємства).

Основною складовою частиною загального прибутку є прибуток від реалізації товарної продукції. Він складає понад 95% загального прибутку.

Поміж факторів, які впливають на величину прибутку від реалізації товарної продукції і які знаходяться в компетенції підприємства, найважливішим є зміна обсягу виробництва і реалізації продукції. Чим більший обсяг реалізації продукції, тим більший, в кінцевому підсумку, прибуток отримає підприємство, і навпаки. Зміни прибутку від цього фактору за інших рівних умов прямо пропорційні.

Істотним фактором, що впливає на величину прибутку від продажу товарної продукції, є зміна рівня собівартості продукції. Всупереч прямо пропорційному зв'язку впливу обсягу продажу товарної продукції на рівень прибутку, зв'язок між величиною прибутку та рівнем собівартості – зворотний. Чим нижча собівартість продукції, яка продається і визначається рівнем затрат на її виробництво та продаж, тим більший прибуток, і навпаки.

Собівартість, у свою чергу, знаходиться під впливом багатьох факторів (рівня цін на закуплені для виробництва сировину та матеріали, заробітної плати робітників і службовців тощо). Тому, при аналізі зміни собівартості повинні бути виявлені причини її підвищення або зниження з тим, щоб розробити заходи для скорочення рівня затрат на виробництво та продаж продукції, а отже, для збільшення прибутку.

У складі загального прибутку, крім прибутку від продажу товарної продукції, враховується прибуток від продажу іншої продукції та послуг нетоварного характеру. На частину цього прибутку припадає незначна частина суми загального прибутку. Результати від іншої реалізації можуть бути як позитивними, так і негативними, що відповідно, відіб'ється на обсязі загального прибутку. Тому завданням підприємств у цьому випадку повинно

бути формування обсягів іншої продукції та послуг, реалізація яких дасть позитивний результат.

У складі загального прибутку враховуються результати від продажу основних фондів та іншого майна підприємств, а також від позареалізаційних операцій.

Абсолютна величина прибутку важлива, коли йде мова про фінансові ресурси, які можуть бути використані підприємствами, суспільством. Але для характеристики ефективності господарювання цього абсолютного показника недостатньо. Отже, щоб оцінити результати господарювання, його ефективність, ефективність використання складових процесу виробництва, за допомогою яких отримано прибуток, його суму потрібно піднести до відповідних показників. У підсумку буде отриманий показник ефективності, або рентабельності.

Показники рентабельності дозволяють оцінити, який прибуток має суб'єкт господарювання з кожної гривни засобів, вкладених в активи.

Підприємницька діяльність в умовах ринкових відносин ділиться на три види:

- операційну (основну),
- інвестиційну (вкладення коштів в акції, інші цінні папери),
- фінансову (отримання і сплата дивідендів, відсотків і т.п.).

Відповідно до цього в аналізі фінансових показників використовуються наступні групи показників відносної прибутковості:

- рентабельність продукції, робіт, послуг,
- рентабельність виробничих фондів,
- рентабельність всього майна (всіх активів),
- рентабельність вкладень (інвестицій) і цінних паперів.

Прибутковість продукції (робіт, послуг) характеризується показниками:

- рентабельність реалізації (обороту, продажів),
- рентабельність окремих виробів.

Підприємство вважається рентабельним, якщо в результаті реалізації продукції, робіт, послуг воно покриває всі свої витрати і одержує прибуток. По цьому в широкому значенні слова поняття рентабельність означає прибутковість. Але визначення рентабельності як прибутковості недостатньо точно розкриває її економічний зміст через відсутність тотожності між ними, оскільки сума прибутку і рівень рентабельності, як правило змінюються не в рівній пропорції, а часто і в різному напрямі.[46-48]

У перебігу виробничого циклу на рівень рентабельності впливає ряд чинників, які можна розділити на зовнішні – пов'язані з дією на діяльність підприємства ринку, держави, географічного положення і внутрішні: виробничі і поза виробничі. Виявлення в процесі аналізу внутрішніх і зовнішніх чинників, що впливають на рентабельність, дає можливість “очистити” показники ефективності від зовнішньої дії.

Розглянемо спочатку чинники, безпосередньо пов'язані з діяльністю підприємства, які воно може змінювати і регулювати залежно від поставлених перед підприємство цілей і задач, тобто внутрішні чинники, які можна розділити на виробничі, безпосередньо пов'язані з основною діяльністю підприємства, і поза виробничі чинники, які безпосередньо не пов'язані з виробництвом продукції і з основною діяльністю підприємства.

Позавиробничі чинники включають постачальницько-збутову діяльність, тобто своєчасність і повноту виконання постачальниками і покупцями зобов'язань перед підприємством, їх віддаленість від підприємства, вартість транспортування до місця призначення і т.д.; природоохоронні заходи, які необхідні для підприємств ряду галузей, наприклад, хімічної, машинобудівної і т.д. галузей, і спричиняють за собою значні витрати; штрафи і санкції за невчасність або не точність виконання яких-небудь зобов'язань фірми, наприклад, штрафи до податкових органів за невчасність розрахунків з бюджетом. На фінансові результати діяльності фірми, а отже і на рентабельність побічно впливають і соціальні умови праці і побуту працівників; фінансова діяльність підприємства, тобто управління

власним і позиковим капіталом підприємства, діяльність на ринку цінних паперів, участь в інших підприємствах і т.д.

Вплив виробничих чинників на результат діяльності можна оцінити з двох позицій: як екстенсивне і як інтенсивне. Екстенсивні чинники пов'язані із зміною кількісних параметрів елементів процесу виробництва, до них відносяться :

- зміна об'єму і часу роботи засобів праці, тобто, наприклад, покупка додаткових верстатів, машин і т.д., будівництво нових цехів і приміщень або збільшення часу роботи устаткування для збільшення об'єму вироблюваної продукції;
- зміна кількості предметів праці, непродуктивне використання засобів праці, тобто збільшення запасів, велика питома вага браку і відходів в об'ємі продукції, що випускається;
- зміна чисельності робітників, фонду робочого часу, непродуктивні витрати живої праці (простої).

Кількісна зміна виробничих чинників завжди повинна бути виправдана зміною об'єму продукції, що випускається, тобто підприємство повинне стежити за тим щоб не знижувалися темпи приросту прибутку щодо темпів приросту витрат.

Інтенсивні виробничі чинники пов'язані з підвищенням якості використання виробничих чинників, до них відносяться:

- підвищення якісних характеристик і продуктивності устаткування, тобто своєчасна заміна устаткування на сучасніше з більшою продуктивністю;
- використання прогресивних матеріалів, вдосконалення технології обробки, прискорення оборотності матеріалів;
- підвищення кваліфікації робітників, зниження трудомісткості продукції, вдосконалення організації праці.

Окрім внутрішніх чинників на рентабельність підприємства діють і зовнішні чинники, які не залежать від діяльності підприємства, але часто достатньо сильно впливають на результат його діяльності. До даної групи

чинників відносяться географічне положення підприємства, тобто регіон в якому воно розташовується, віддаленість підприємства від сировинних джерел, від районних, республіканських центрів, природні умови і т.д. Конкуренція і попит на продукцію підприємства, тобто наявність на ринку платоспроможного попиту на продукцію фірми, присутність на ринку фірм - конкурентів, що виробляють аналогічний по споживацьких властивостях товар. Ситуація на суміжних ринках, наприклад, на фінансовому, кредитному, ринку цінних паперів, сировинних ринках і т.д., оскільки зміна прибутковості на одному ринку, спричиняє за собою зниження прибутковості на іншому, наприклад, підвищення прибутковості державних цінних паперів веде до скорочення інвестицій в реальний сектор економіки. Державне втручання в економіку виявляється в зміні законодавчих основ діяльності ринку, зміні податкового тягаря на підприємства, зміні ставок рефінансування і т.д.

Рентабельність – це відносний показник інтенсивності виробництва, який характеризує рівень прибутковості відповідний складових процесу виробництва або сукупних затрат підприємства. У практиці господарювання розраховуються такі показники рентабельності: рентабельність продукції; рентабельність виробництва; рентабельність виробничих фондів та ін.

Рентабельність продукції можна розрахувати по всій реалізованій продукції та за окремими її видами.

Рентабельність усієї реалізованої продукції розраховується як відношення прибутку, отриманого від продажу всієї продукції, до її собівартості :

$$P = \frac{П}{C} \cdot 100\% , \quad (1.1)$$

де P – рівень рентабельності продукції, %;

П – прибуток, отриманий від продажу всієї продукції, грн.;

C – собівартість усієї проданої продукції, грн.

За цією формулою можна розрахувати також рентабельність виробництва та продажу окремих видів продукції. Для цього враховуються прибуток і собівартість по відповідному виду продукції.

Показники рентабельності всієї проданої продукції та окремих її видів дають уявлення стосовно окупності затрат на виробництво та продаж відповідних видів або всієї продукції, тобто стосовного того, скільки прибутку отримає підприємство на 1 грн. затрат, вкладених для отримання прибутку.

Рентабельність виробництва визначається як відношення загального прибутку до собівартості проданої продукції товарів, робіт і послуг.

Рентабельність проданої продукції (продажу) можна розраховувати і як відношення прибутку до виручки від продажу продукції :

$$P_{пп} = \frac{\Pi}{BP} \cdot 100\% \quad , \quad (1.2)$$

де $P_{пп}$ – рентабельність проданої продукції, %;

BP – виручка від продажу продукції, грн..

У цьому випадку рівень рентабельності буде показувати, скільки отримано прибутку (в процентах або копійках) на одну гривню проданої продукції за ціною реалізації.

Рентабельність виробничих фондів розраховується як відношення загального прибутку до середньорічної вартості основних виробничих фондів і матеріальних обігових активів.

Рентабельність активів - розраховується як відношення чистого прибутку підприємства до середньорічної вартості активів і характеризує ефективність використання активів підприємства (формула 1.3).

$$ROA = \frac{\text{ЧП}}{(A_0 + A_1) / 2} \quad (1.3)$$

де A_0, A_1 – активи на початок і кінець звітного періоду

Рентабельність власного капіталу - фінансовий коефіцієнт, що характеризує ефективність використання власного капіталу. Показує, яка віддача (норма прибутку) на вкладений власний капітал. Максимізація цього

показника – важливе завдання, яке необхідно виконати управлінцям підприємства.

Рентабельність власного капіталу - розраховується як відношення чистого прибутку підприємства до середньорічної вартості власного капіталу і характеризує ефективність вкладення коштів до даного підприємства.

$$ROE = \frac{\text{ЧП}}{(BK_0 + BK_1) / 2} \quad (1.4)$$

де BK_0, BK_1 - власний капітал на початок і кінець звітного періоду відповідно.

Рентабельність інвестицій - розраховується як відношення суми чистого прибутку та виплачених процентів до суми власного і довгострокового позикового капіталу середнього за період. Показує, яку віддачу мають власники акціонерного капіталу та утримувачі довгострокового боргу компанії.

$$ROI = \frac{\text{ЧП}}{(BK + ДЗ)} \quad (1.5)$$

де $ДЗ$ – довгострокові зобов'язання.

Показники даної групи дають уявлення про те, наскільки ефективно підприємство здійснює свою діяльність, контролює витрати на виробництво і реалізацію продукції, і який чистий прибуток при цьому отримує. Нормативного значення для коефіцієнтів рентабельності не існує, але є загальне правило, чим вище значення коефіцієнту, тим краще. Збільшення коефіцієнту протягом звітного періоду свідчить про покращання результатів діяльності підприємства, зменшення – про погіршення.

Порівняння з середньогалузевими показниками дозволяє визначити місце підприємства серед інших підприємств галузі.

Усі показники рентабельності можуть бути плановими і фактичними. Різниця полягає в тому, що для визначення планової рентабельності беруть заплановані дані, для фактичної - фактичні [23].

Управління рентабельністю підприємства – це складова частина тактики управління фінансовою рівновагою підприємства, установи, організації. Це визначений комплекс взаємопов'язаних засобів оцінки

діяльності підприємства. Процес управління рентабельністю включає такі етапи:

- збір та обробка інформації про підприємство та звіти його діяльності (баланс, звіт про фінансові результати, звіт про власний капітал);
- постановка цілей (в залежності від обраної стратегії підприємства);
- управління компромісом між ризиком і прибутковістю;
- аналіз чинників які впливають на значення рентабельності підприємства;
- визначення методики збільшення рентабельності за допомогою зміни значень факторів впливу;
- проведення кінцевих розрахунків оптимізації та впровадження проекту заходів на підприємстві.

Отже, рівень рентабельності всіх організацій та установ залежить від величини прибутку, товарної продукції, витрат виробництва, величини основних виробничих фондів і нормованих обігових засобів.

Важливими факторами, які забезпечують зростання прибутку і рентабельності підприємства, слугують зростання продуктивності праці, економія матеріальних ресурсів, підвищення фондівіддачі та рівня технічного прогресу, а саме: механізації та автоматизації трудомістких технологічних процесів, удосконалення організації виробництва та ін. Комплексне оцінювання резервів збільшення чистого прибутку, надає змогу провести аналіз та прогнозування показників рентабельності, якомога повніше врахування таких факторів сприятиме підвищенню ефективності його діяльності.

При аналізі та оцінці прибутковості необхідно враховувати те, що на неї впливають різні фактори, як зовнішні так і внутрішні.

До зовнішніх можна віднести систему оподаткування, державне регулювання цін, нормативні документи галузі, в якій працює підприємство, умови та ставки кредитування.

До внутрішніх входять цінова політика, обсяг діяльності (кількість та номенклатура продукції, ціни), обсяг та характеристика витрат обігу, чисельність працівників, фонд оплати праці, а також показники ефективності роботи обладнання та працівників та ін.

Ефективність роботи підприємства значною мірою залежить від якості управлінських рішень, що стосуються використання одержаного прибутку. Приймаючи ці рішення, власники (менеджери) повинні всебічно зважити напрямки першочергових вкладень, фінансових ресурсів, виходячи з фінансового стану підприємства, рівня його матеріально-технічної бази, соціального розвитку колективу, можливостей прибуткового розміщення коштів на ринку цінних паперів, у грошово-кредитній сфері тощо.

Основними завданнями процесу підвищення рентабельності роботи підприємства є:

1. Виявлення резервів збільшення прибутку за рахунок виробничої діяльності, інвестиційних і фінансових операцій.
2. Формування бази інвестиційних проектів.
3. Оцінювання прибутковості виробничої і комерційної діяльності.
4. Визначення підприємницького ризику.
5. Зміцнення конкурентних позицій підприємства за рахунок підвищення ефективності розподілу і використання прибутку.

Формування потенціалу технічних пропозицій – одне з важливих завдань технічних і економічних служб кожного підприємства, яка повинна вирішуватися на основі виявлення технічних і організаційних резервів стабільного поліпшення техніко-економічних показників роботи підприємства. Другим етапом управління технічним розвитком підприємства є побудова оптимальної програми розвитку, тобто такого її варіанту, який дозволив би при обмежених ресурсах досягти максимального ефекту.

Проблема вибору з різноманіття варіантів технічного розвитку підприємства найбільш ефективного виникає у зв'язку з тим, що розвиток системи відбувається в умовах дії певних обмежень.

Перш за все, обмеженими є різного роду ресурси - природні, фінансові, трудові, виробничі, науково-технічні та інші. Тому, як правило, всі можливі заходи не можуть бути впроваджені. Більш того при розгляді одного комплексу заходів, послідовність їх впровадження також впливає на ефективність здійснення всього комплексу, що зумовлює включення в число даних варіантів всі можливі розподіли в часі одного комплексу заходів.

Висновки до розділу 1

В умовах ринкової економіки метою кожного виробництва є одержання максимально можливого прибутку. Можливість здійснювати свою виробничо – фінансову діяльність мають тільки ті підприємства, які одержують високі економічні результати за умови найбільш ефективного використання ресурсів, економічного ризику, оригінальних ідей в бізнесі, удосконалення системи управління виробництвом. Управлінські рішення й дії мають базуватися на аналітичних розрахунках, бути науково обґрунтованими. Впровадження організаційно – технічних заходів на підприємстві можливо тільки за умови обґрунтування їх економічної доцільності.

Абсолютна величина прибутку важлива, коли йде мова про фінансові ресурси, які можуть бути використані підприємствами, суспільством. Але для характеристики ефективності господарювання цього абсолютного показника недостатньо.

Отже, щоб оцінити результати господарювання, його ефективність, ефективність використання складових процесу виробництва, за допомогою яких отримано прибуток, його суму потрібно піднести до відповідних показників. У підсумку буде отриманий показник ефективності, або рентабельності.

Показники рентабельності дозволяють оцінити, який прибуток має

суб'єкт господарювання з кожної гривни засобів, вкладених в активи.

Підприємницька діяльність в умовах ринкових відносин ділиться на три види:

- операційну (основну),
- інвестиційну (вкладення коштів в акції, інші цінні папери),
- фінансову (отримання і сплата дивідендів, відсотків і т.п.).

Відповідно до цього в аналізі фінансових показників використовуються наступні групи показників відносної прибутковості:

- рентабельність продукції, робіт, послуг,
- рентабельність виробничих фондів,
- рентабельність всього майна (всіх активів),
- рентабельність вкладень (інвестицій) і цінних паперів.

Для того щоб постійно забезпечувати зростання прибутковості, необхідно шукати невикористані можливості її збільшення, тобто резерви зростання прибутку. Можна визначити резерви, які не були використані підприємством у базовому періоді для зростання прибутку, а саме за рахунок:

- ліквідації непродуктивних і понаднормативних витрат, що відносяться на собівартість продукції;

- ліквідації фактів поставки готової продукції покупцям з відхиленнями від узгоджених технічних і якісних параметрів, які ведуть до зниження оптових цін на ці вироби, і отже, прибутку від реалізації;

- структурних зрушень в асортименті продукції, що виробляється та реалізується, в бік випуску рентабельнішої продукції.

Ефективність роботи підприємства значною мірою залежить від якості управлінських рішень, що стосуються використання одержаного прибутку. Приймаючи ці рішення, власники (менеджери) повинні всебічно зважити напрямки першочергових вкладень, фінансових ресурсів, виходячи з фінансового стану підприємства, рівня його матеріально-технічної бази, соціального розвитку колективу, можливостей прибуткового розміщення коштів на ринку цінних паперів, у грошово-кредитній сфері тощо.

Досягнення достатнього рівня прибутковості підприємства є

результатом розроблення та реалізації відповідної стратегії розвитку підприємства та вчасного її коригування відповідно до потреб підприємства та ринку.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ РЕНТАБЕЛЬНОСТІ РОБОТИ ПІДПРИЄМСТВА

2.1. Характеристика підприємства

Товариство з обмеженою відповідальністю ТОВ "ТЕРРАМАКС УКРАЇНА" - це підприємство, напрямками діяльності якого є:

6.90 Неспеціалізована оптова торгівля (основний);

01.11 Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур;

01.30 Відтворення рослин;

01.64 Оброблення насіння для відтворення;

20.15 Виробництво добрив і азотних сполук;

20.20 Виробництво пестицидів та іншої агрохімічної продукції;

46.18 Діяльність посередників, що спеціалізуються в торгівлі іншими товарами;

46.76 Оптова торгівля іншими проміжними продуктами

Метою діяльності підприємства є задоволення суспільних потреб у сільськогосподарській продукції, роботах і послугах, впровадження найбільш прогресивних форм господарювання, посилення і покращення українського сільського господарства та створення його нових потенціалів, отримання прибутків від фінансово-господарської діяльності і задоволення на їх основі інтересів засновників, а також економічних і соціальних інтересів працівників.

Предметом і напрямком діяльності товариства на внутрішньому ринку України є: рослинництво; заготівля та зберігання зерна, його обробка і технологічна переробка; обробіток земельних площ сільськогосподарського призначення, вирощування на них та реалізація сільськогосподарської продукції; виробництво, вирощування зернових, технічних культур; переробка, очистка, сушка, зберігання, закупівля та реалізація

сільськогосподарської продукції; надання фізичним та юридичним особам виробничих та складських послуг; надання транспортно-експедиційних послуг при перевезеннях внутрішньо- та зовнішньоторговельних і транзитних вантажів.

Продукція підприємства: зерно, зернобобові, пшениця, кукурудза, соняшник, силос.

Діяльність підприємства здійснюється у відповідності до Закону України «Про господарські товариства», Закону України «Про підприємництво в Україні», інших законодавчих актів України, установчого договору про створення та Статуту. Воно є юридичною особою, має самостійний баланс, розрахунковий та інші рахунки в установах банків, печатку зі своїм найменуванням, необхідні штампи і власні бланки.

2.2. Аналіз фінансового стану підприємства

Фінансовий стан – це найважливіша характеристика економічної діяльності підприємства в зовнішній середовищі, яка визначає конкурентоздатність підприємства, його потенціал у діловому співробітництві тощо.

Основними завданнями аналізу фінансового стану є:

- дослідження рентабельності та фінансової стійкості підприємства;
- дослідження ефективності використання майна (капіталу) підприємства, забезпечення підприємства власними оборотними коштами;
- об'єктивна оцінка динаміки та стану ліквідності, платоспроможності підприємства;
- оцінка становища суб'єкта господарювання на фінансовому ринку та кількісна оцінка його конкурентоспроможності.

Предметом фінансового аналізу підприємства є його фінансові ресурси, їх формування та використання.

Аналіз показників ефективності роботи даного підприємства здійснюється за допомогою проведення експрес-аналізу (таблиця 2.1).

Таблиця 2.1

Експрес-аналіз фінансового стану підприємства

Показники	2017 рік	2018 рік	2019 рік	2020 рік	Відхилення	
					+, -	%
1	2	3	4	5	6	7
1. Стан і динаміка економічного потенціалу						
1.1 Майновий стан:						
- сума господарських коштів у розпорядженні підприємства, тис.грн.	11282	15874	16995	20180	8898	178,9
- вартість основних фондів, тис.грн.	7802	10643	11122	10699	2897	137,1
- коефіцієнт зносу основних фондів	0,23	0,32	0,35	0,4	0,17	173,9
1.2 Фінансовий стан:						
-сума власних коштів, тис.грн.	10569	14719	15762	19276	8707	182,4
-коефіцієнт співвідношення позикових і власних засобів	0,07	0,08	0,08	0,05	-0,02	
- коефіцієнт покриття	2,84	2,69	2,98	8,09	5,25	284,8
- кредити і позики, не погашені в строк	-	-	-		-	-
Результативність фінансово-господарської діяльності						
2.1 Оцінка прибутковості:						
- витрати на виробництво, тис.грн.	3985	4181	7813	13172	9187	330,5
- прибуток /збиток, тис.грн.	781,8	2822	2757	1391	609,2	177,9
- рентабельність виробництва %	13,7	33,6	21,7	8,0	-5,7	
- рентабельність витрат %	19,6	67,5	35,3	10,6	-9,0	
- рентабельність інвестован. капіталу %	3,7	9,3	7,0	17,4	13,7	470,3
- рентабельність власного капіталу %	4,0	10,0	7,6	18,2	14,2	455,0
- рентабельність позикового капіталу %	58,9	127,4	96,8	388,7	329,8	660,0
2.2 Економічний потенціал:						
- виручка від реалізації, тис.грн.	5720	8404	12684	17475	11755	305,5

Продовження табл..2.1						
1	2	3	4	5	6	7
- рентабельність активів, %	6,9	17,8	16,2	6,9	0	
- оборотність оборотних коштів, дні	127	134	117	151	24	118,9
- оборотність основного капіталу, дні	665	631	447	397	-268	
- оборотність дебіторської заборгованості, дні	48	22	18	43	-5	
- оборотність кредиторської заборгованості, дні	45	49	35	19	-26	
- оборотність запасів і витрат, дні	72	105	86	101	29	140,3
- тривалість виробничого циклу, дні	120	127	104	144	24	120
- тривалість фінансового циклу, дні	75	78	69	125	50	166,7

Як показує оцінка майна підприємства його вартість щорічно зростає, при цьому сума власних коштів підприємства збільшилась майже вдвічі. Теж саме можна сказати і про прибуток підприємств, який за останні 3 роки збільшився з 781.8 тис. грн. до 1391 тис. грн.. Рентабельність власного капіталу підприємства збільшилась в 4,5 рази (з 4,0% до 18,2%).

Для дослідження структури й динаміки фінансового стану підприємства використовують порівняльний аналітичний баланс, представлений у вигляді таблиці 2.2.

Наступним етапом в діагностиці фінансової діяльності підприємства є аналіз «Звіту про фінансові результати» (форма №2). Для цього необхідно виконати горизонтальний аналіз фінансових результатів діяльності підприємства (табл. 2.3).

Порівняльний аналітичний баланс підприємства

Актив	2017 рік	20138 рік	2019 рік	2020 рік
1.Необоротні активи:				
– незавершене будівництво	1354,5	2019,8	1693	1947
– основні засоби	7801,6	10643	11122	10699
довгострокові фінансові вкладення				220
Разом:	9261,1	12755,1	12888	12866
2.Оборотні активи:				
– грошові кошти	119,7	123,7	41	325
– дебіторська заборгованість	755,4	509,1	621	2097
– запаси і витрати	1143,8	2449,7	3013	4889
інші активи	1,8	36,5	432	3
Разом:	2020,7	3119	4107	7314
Баланс	11281,8	15874,1	16995	20180
Пасив	2012 рік	2013 рік	2014 рік	2015рік
1.Капітал і резерви:				
– статутний капітал	3000	3000	4000	4000
– додатковий капітал	8558	8558	8558	8558
– резервний капітал	100	100	100	100
– нерозподілений прибуток (збиток)	1589,2	3061,3	3104	6618
Разом:	10569,2	14719	15762	19276
2.Позикові засоби:				
– довгострокові				
– короткострокові, всього,	712,5	1155,1	1233	904
в т. ч. кредиторська заборгованість	612,5	655,1	296	254
Разом:	712,5	1155,1	1233	904
Баланс	11281,8	15874,1	16995	20180

Таблиця 2.3

Горизонтальний аналіз «Звіту про фінансові результати»

Показники	Код рядка	2017 рік	2018 рік	2019 рік	2020 рік	Абсол. відх-ня, тис. грн.
Доход (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	010	5720,2	8404	12684	17475	11754,8
Податок на додану вартість	015	953,4	1401	2114	2912	1958,6
Чистий доход (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	035	4766,8	7003	10570	14563	9796,2
Собівартість реалізованої продукції	040	3985,0	4181	7813	13172	9187
Валовий: прибуток	050	781,8	2822	2757	1391	609,2
збиток	055	-	-	-	-	-
Інші операційні доходи	060	494,7	2166	1036	4262	3767,3
Дохід від первісного визнання біологічних активів	061	-	1486	273	3040	1554
Адміністративні витрати	070	503,4	1029	1201	1246	742,6
Витрати на збут	080	-	-	-	-	-
Інші операційні витрати	090	257,1	2333	891	540	282,9
Фінансові результати від операційної діяльності: прибуток	100	516,0	1626	1701	3867	3351
збиток	105	-	-	-	-	-
Інші доходи	130	-	1	-	-	-1
Фінансові витрати	140	107,9	65	219	284	176,1
Інші витрати	160	1,5	68	28	5	3,5

Продовження табл. 2.3						
Фінан. рез-ти від звич. діял-ті до оподат-ня:						
прибуток	170	419,8	1511	1463	3578	3158,2
збиток	175	-	-	-	-	-
Податок на прибуток від звичайної діяльності	180	-	39	270	71	32
Фінансові результати від звичайної діяльності:						
прибуток	190	419,8	1472	1193	3507	3087,2
збиток	195	-	-	-	-	-
Надзвичайні доходи	200	-	-	-	7	7
Чистий:						
прибуток	220	419,8	1472	1193	3514	3094,2
збиток	225	-	-	-	-	-

Динаміка темпів зростання прибутку підприємства в 2017-2020 роках наведена на рис. 2.1.

Рис. 2.1. Динаміка темпів зростання прибутку підприємства в 2017-2020 роках

Аналіз динаміки балансового прибутку, темпів його приросту в зіставленні з динамікою величини і приросту чистого прибутку представлені на рис. 2.2.

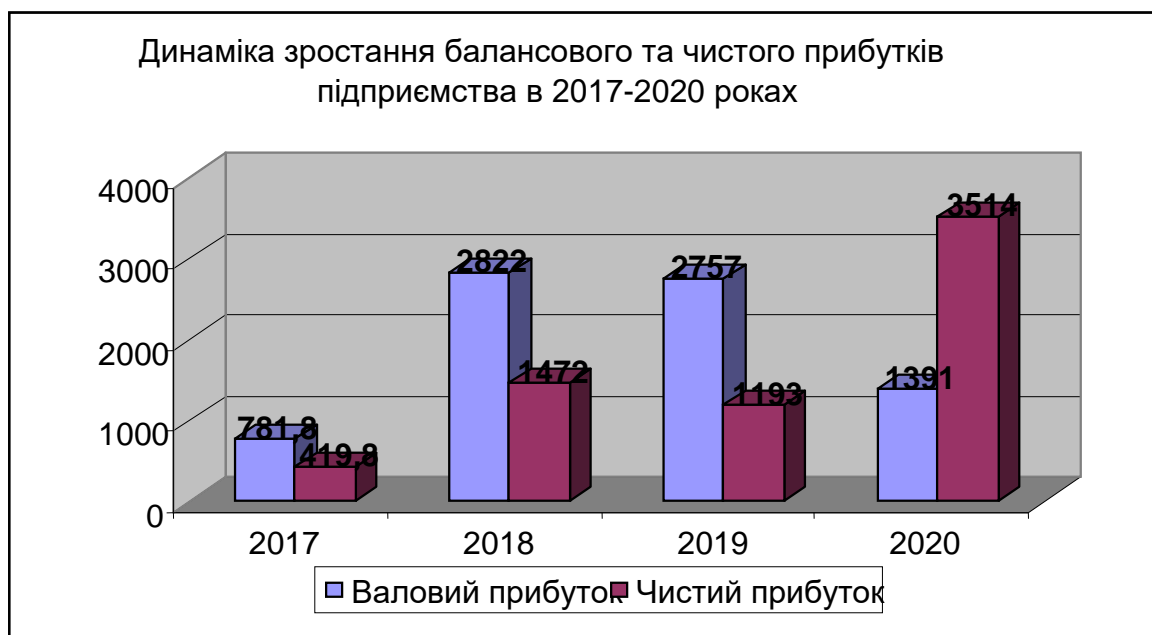

Рис. 2.2. Динаміка зростання балансового та чистого прибутків підприємства в 2017-2020 роках

Також одним із поширених методів аналізу фінансового стану підприємства є розрахунок фінансових коефіцієнтів.

Фінансові коефіцієнти відображають фінансові пропорції між різними статтями звітності. Для фінансового менеджера фінансові коефіцієнти мають особливе значення, оскільки вони є основою для оцінки його діяльності зовнішніми користувачами звітності, найчастіше акціонерами й кредиторами.

Основні фінансові коефіцієнти можна об'єднати в 5 груп. А саме:

- коефіцієнти структури капіталу;
- коефіцієнти платоспроможності;
- коефіцієнти ділової активності;
- коефіцієнти рентабельності;
- коефіцієнти ринкової активності.

Порядок розрахунку та характеристика коефіцієнтів структури капіталу наведено в таблиці 2.4.

Таблиця 2.4

Коефіцієнти структури капіталу

Назва коефіцієнта	Порядок розрахунку	Норма-тив	Характеристика
Коефіцієнт автономії	$\frac{ВК}{ВБ}$	> 0,5	Зростання коефіцієнта свідчить про збільшення фінансової незалежності підприємства, зниження ризику фінансової скрути в майбутні періоди, підвищує гарантії погашення підприємством своїх зобов'язань.
Коефіцієнт маневреності	$\frac{ВК - НА}{ВК}$	> 0,2	Високе значення коефіцієнта позитивно характеризує фінансовий стан підприємства.
Чистий робочий капітал (ЧРК)	$ПА - ПП$		Наявність чистого робочого капіталу свідчить про те, що підприємство здатне не тільки сплатити поточні борги, але має в своєму розпорядженні фінансові ресурси для розширення діяльності і здійснення інвестицій.
Коефіцієнт фінансової стійкості (КФУ)	$\frac{ВК + ДП}{ВБ}$	> 0,7	Показує питому вагу всіх джерел засобів у загальній вартості майна, що підприємство може використовувати у своїй поточній діяльності без збитку для кредиторів.
<p>ВК – власний капітал підприємства; ВБ – валюта балансу; НА – необоротні активи підприємства; ПА – поточні (оборотні) активи підприємства; ПП – поточні пасиви (зобов'язання) підприємства; ДП – довгострокові пасиви.</p>			

Розрахунок коефіцієнтів платоспроможності здійснюється за даними балансу підприємства. Аналіз платоспроможності характеризує структуру джерел фінансування ресурсів підприємства, ступінь фінансової стійкості і незалежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування діяльності. Аналіз ліквідності активів підприємства допомагає визначити можливість покриття зобов'язань підприємства його активами, строк перетворення яких у грошові кошти відповідає строку погашення зобов'язань.

Коефіцієнти платоспроможності наведені в таблиці 2.5.

Зниження значення ліквідності найчастіше говорить про загальне погіршення ситуації з забезпеченістю оборотними коштами і про необхідність серйозних заходів для керування ними.

Ефективність управління підприємством визначається темпами прискорення обертання ресурсів, що повинно знаходити своє відображення у зростанні відповідних показників.

Нормативного значення показників не має, але чим швидше обертаються ресурси підприємства, тим краще.

Підвищення обертання ресурсів є, поряд з високою прибутковістю другим важелем підвищення фінансового благополуччя підприємства. Низький рівень коефіцієнтів обертання активів може свідчити про недостатню завантаженість та низьку ефективність експлуатації виробничих потужностей, зростання дебіторської заборгованості та запасів.

Аналіз ділової активності підприємства здійснюється шляхом розрахунку таких основних показників (коефіцієнтів):

- коефіцієнта оборотності активів;
- коефіцієнта оборотності кредиторської заборгованості;
- коефіцієнта оборотності запасів;
- коефіцієнта оборотності власного капіталу.

Коефіцієнти платоспроможності

Назва коефіцієнта	Порядок розрахунку	Норматив	Характеристика
Коефіцієнт загальної ліквідності	$\frac{ПА}{ПП}$	> 2	Встановлює у якій кратності сума ліквідних активів покриває суму короткострокових зобов'язань.
Коефіцієнт термінової ліквідності	$\frac{ПА - З}{ПП}$	> 1	Відображає прогностні платіжні можливості підприємства за умови своєчасного проведення розрахунків з дебіторами.
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	$\frac{ГК}{ПП}$	Близько 0,2	Показує частину короткострокової заборгованості, яку підприємство може погасити миттєво.
Коефіцієнт платоспроможності (КСПС)	$\frac{ПА}{ПП + ДП}$	> 2	Показує здатність підприємства погасити усі свої зобов'язання
Коефіцієнт фінансової залежності (КФЗ)	$\frac{ПК}{ВК}$		Характеризує залежність підприємства від зовнішніх позик і показує, скільки позикових засобів приходить на 1 грн. власних коштів.
<p>ПА – поточні (оборотні) активи підприємства; ПП – поточні пасиви (зобов'язання) підприємства; З – запаси підприємства; ГК – грошові кошти; ВК – власний капітал підприємства; ДП – довгострокові пасиви; ПК – позиковий капітал; ВК – власний капітал.</p>			

Коефіцієнти ділової активності представлена в таблиці 2.6.

Таблиця 2.6

Характеристика коефіцієнтів ділової активності

Назва коефіцієнта	Порядок розрахунку	Характеристика
Оборотність активів	$\frac{BP}{A}$	Визначає швидкість обороту всього капіталу підприємства, потенціал компанії по одержанню доходу при існуючих інвестиціях і структурі капіталу.
Оборотність власного капіталу	$\frac{BP}{BK}$	Показує ефективність використання власного капіталу підприємства. Зростання даного показника свідчить про достатню швидкість обертання фінансових ресурсів і тенденцію до її збільшення.
Оборотність кредиторської заборгованості	$\frac{CPII}{K3}$	Показує розширення або зниження комерційного кредиту, що надається підприємству. Зростання означає збільшення швидкості оплати заборгованості підприємства, зниження - зростання покупок в кредит.
Оборотність запасів	$\frac{CPII}{3}$	Визначає кількість днів із середнім рівнем продажів, на яке вистачить існуючого рівня запасів при збереженні їхньої структури.
<p>BP – виручка від реалізації продукції; A – активи підприємства; BK – власний капітал підприємства; CPII – собівартість реалізованої продукції; K3 – кредиторська заборгованість; 3 – запаси підприємства.</p>		

Коефіцієнти рентабельності – це система показників, які характеризують здатність підприємства створювати необхідний прибуток в процесі своєї господарської діяльності.

Аналіз рентабельності роботи підприємства дозволяє визначити загальну ефективність вкладення коштів у підприємство та раціональність їхнього використання. Він здійснюється шляхом розрахунку таких основних показників, як: рентабельність продажів; рентабельність активів; рентабельність власного капіталу(таблиця 2.7).

Таблиця 2.7

Коефіцієнти рентабельності

Назва коефіцієнта	Порядок розрахунку	Характеристика
Рентабельність активів	$\frac{ЧП}{А}$	Показує ефективність використання всього майна підприємства. Зниження свідчить про зменшення попиту на продукцію підприємства і перенакопичення активів.
Рентабельність власного капіталу	$\frac{ЧП}{ВК}$	Показує ефективність використання власного капіталу. Визначається отриманий чистий прибуток як відсоток від власного капіталу. Являє собою відсоток від прибутку, який одержують акціонери.
Рентабельність реалізації	$\frac{ЧП}{ВР}$	Показує, скільки прибутку доводиться на одиницю реалізованої продукції. Зменшення свідчить про зниження попиту на продукцію підприємства.
<p>ЧП – чистий прибуток підприємства; А – активи підприємства; ВК – власний капітал підприємства; ВР – виручка від реалізації продукції.</p>		

Показники даної групи коефіцієнтів дають уявлення про те, наскільки ефективно підприємство здійснює свою діяльність, контролює витрати на виробництво і реалізацію продукції, і який чистий прибуток при цьому отримує. Нормативного значення для коефіцієнтів рентабельності не існує, але є загальне правило, чим вище значення коефіцієнту, тим краще. Збільшення коефіцієнту протягом звітного періоду свідчить про покращання результатів діяльності підприємства, зменшення – про погіршення. Порівняння з середньогалузевими показниками дозволяє визначити місце підприємства серед інших підприємств галузі.

Результати розрахунку фінансових коефіцієнтів для підприємства представлені в таблиці 2.8.

Таблиця 2.8

Значення фінансових коефіцієнтів підприємства

Показники	Рекоменд. значення	Аналізований період, роки			
		2017	2018	2019	2020
1	2	3	4	5	6
1. Коефіцієнти структури капіталу:					
- коефіцієнт автономії	> 0,5	0,94	0,93	0,93	0,96
- коефіцієнт маневреності	> 0,2	0,12	0,13	0,18	0,33
- чистий робочий капітал (ЧРК)		1308,2	1948,4	2442,0	6407,0
- коефіцієнт фінансової стійкості (КФУ)	> 0,7	0,94	0,93	0,93	0,96
2. Показники платоспроможності:					
- коефіцієнт загальної ліквідності	> 2	2,84	2,69	2,98	8,09
- коефіцієнт термінової ліквідності	> 1	1,23	0,56	0,54	2,68
-					

Продовження табл.2.8					
- коефіцієнт абсолютної ліквідності	близько 0,2	0,17	0,12	0,03	0,36
- коефіцієнт платоспроможності (КСПС)	> 2	2,84	2,69	2,98	8,09
- коефіцієнт фінансової залежності (КФЗ)		0,07	0,08	0,08	0,05
3. Коефіцієнти ділової активності:					
- оборотність активів		0,51	0,53	0,75	0,87
- оборотність власного капіталу		0,54	0,57	0,8	0,91
- оборотність кредиторської заборгованості		5,59	3,62	6,34	14,6
- оборотність запасів		3,48	1,71	2,59	2,69
4. Коефіцієнти рентабельності, %:					
- рентабельність активів		3,7	9,3	7,0	17,4
- рентабельність власного капіталу		4,0	10,0	7,6	18,2
- рентабельність реалізації		7,3	17,5	9,4	20,1

Динаміка змін показників даних фінансових коефіцієнтів на протязі досліджуваного періоду зображена на нижче приведених рисунках 2.3-2.7.

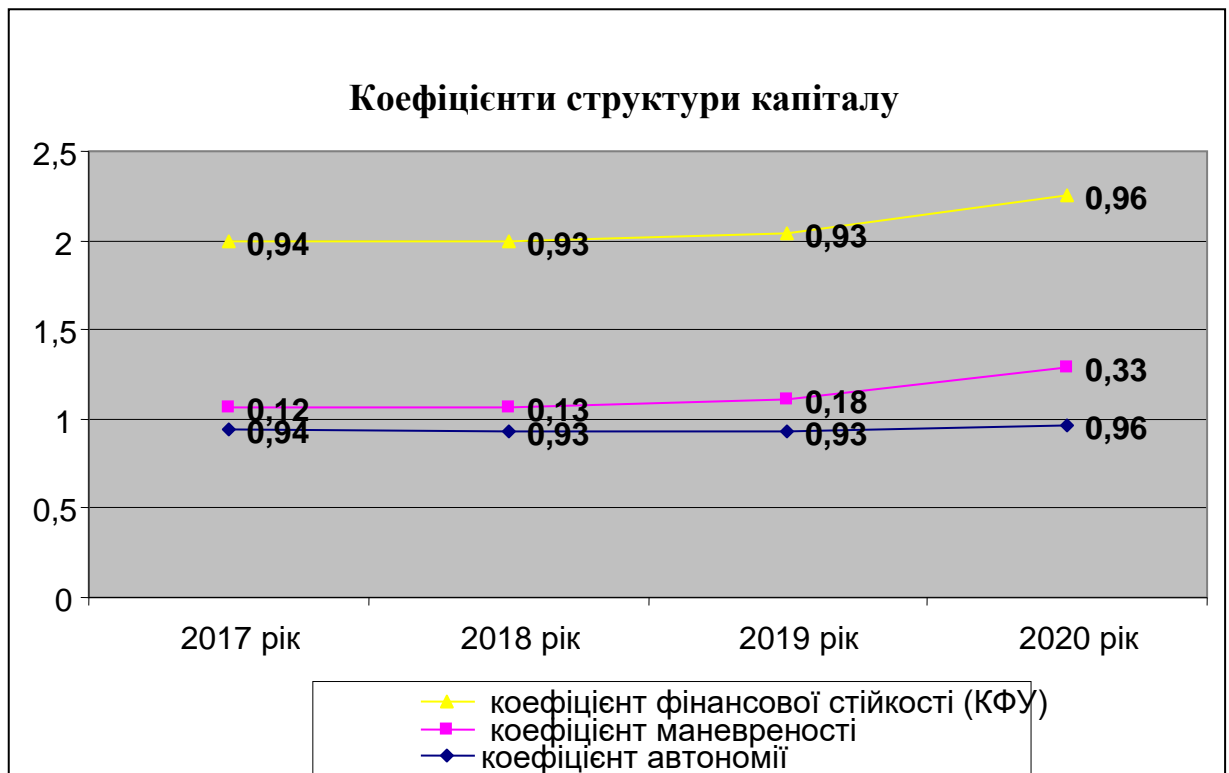

Рис. 2.3. Динаміка зміни показників коефіцієнтів структури капіталу за 2017-2020 роки

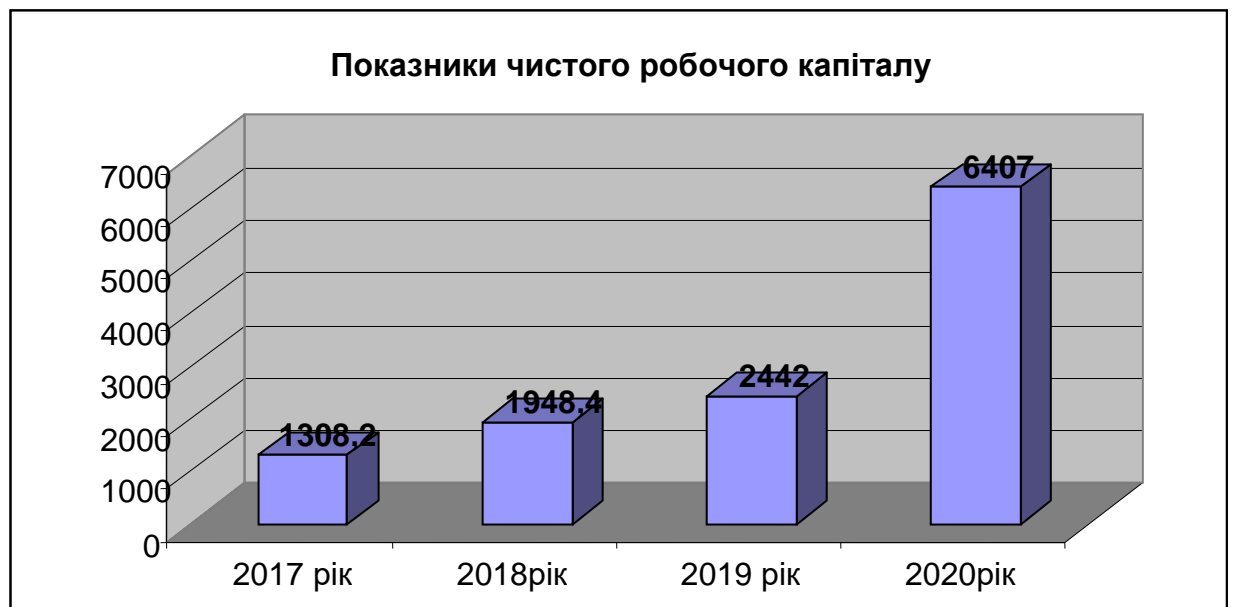

Рис. 2.4. Динаміка зміни показників чистого робочого капіталу

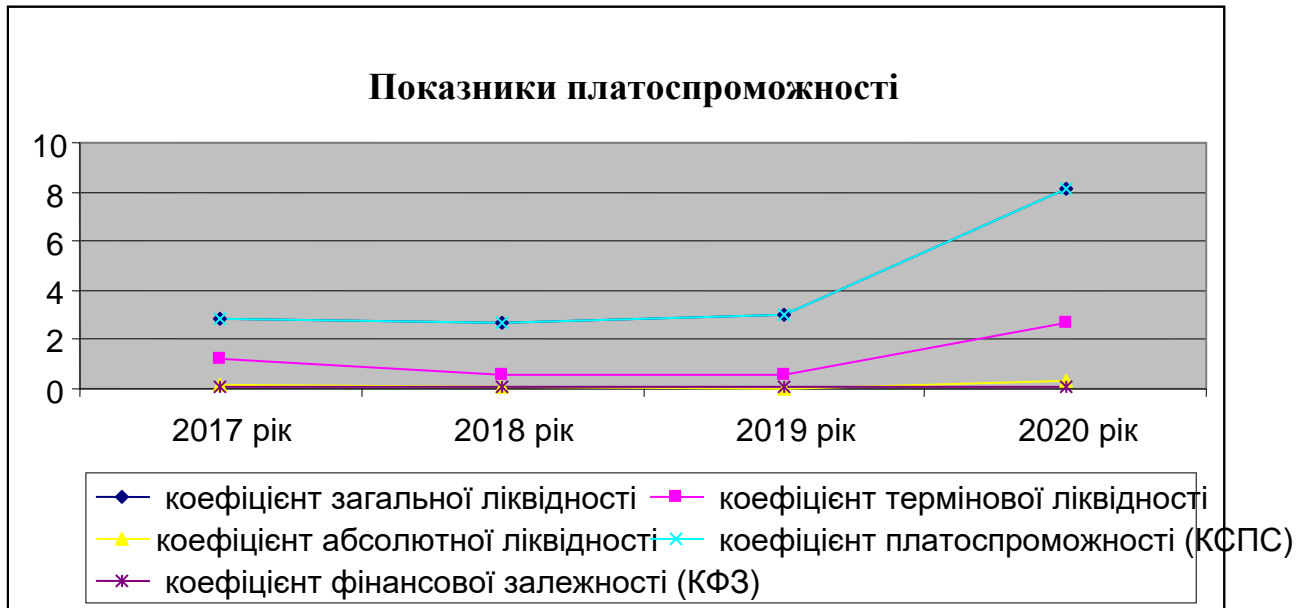

Рис. 2.5. Динаміка зміни показників платоспроможності

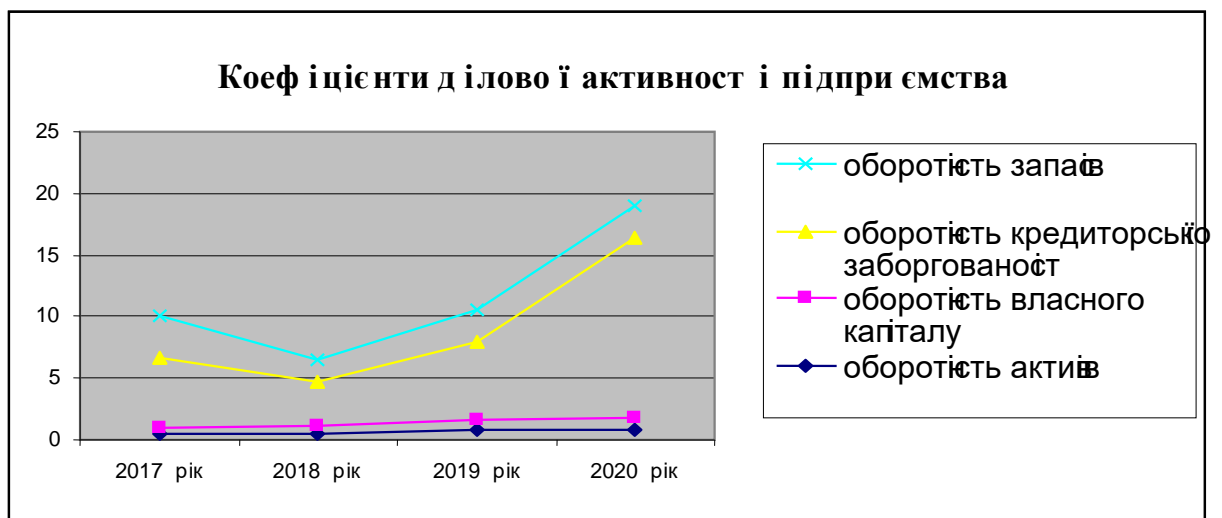

Рис. 2.6. Динаміка зміни показників коефіцієнтів ділової активності підприємства за 2017-2020 роки

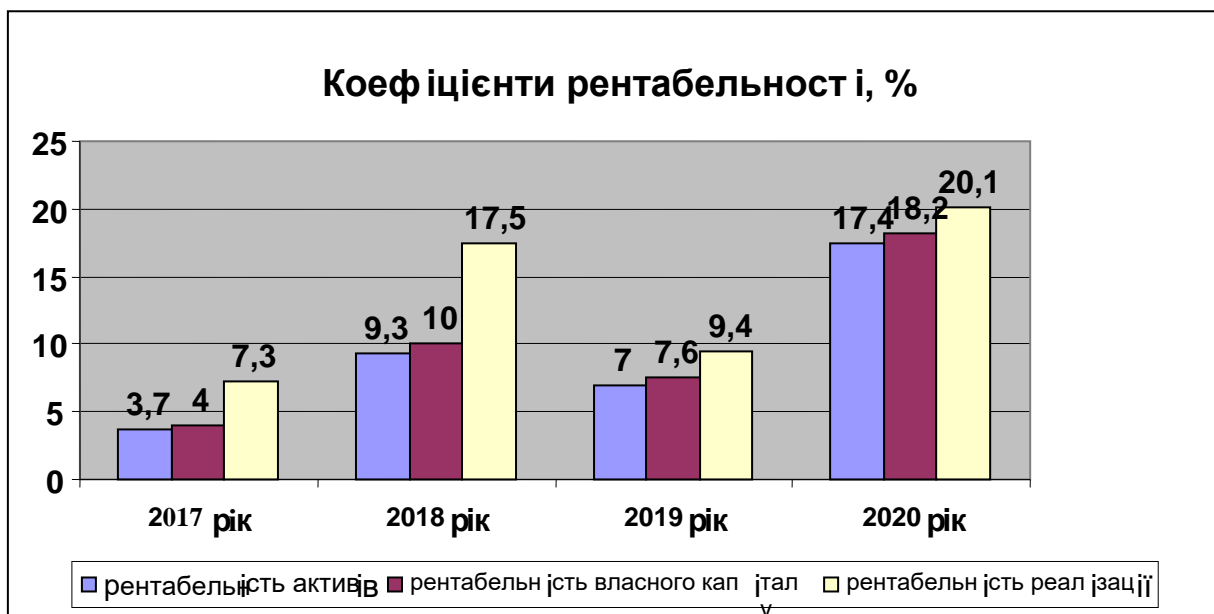

Рис. 2.7. Динаміка зміни показників коефіцієнтів рентабельності за 2017-2020 роки

Як видно з попередніх розрахунків підприємство знаходиться в стабільному фінансовому стані. Високий рівень коефіцієнту автономії (від 0.94 в 2017 році до 0.96 в 2020 році) показує, що підприємство веде свій бізнес в основному за рахунок власного капіталу.

Високі показники ліквідності (загальної від 2.84 у 2017 році до 8.09 у 2020 році; термінової – від 1.23 у 2017 році до 2.68 у 2020 році) показують здатність підприємства розрахуватись по своїм короткостроковим боргам.

Рентабельність підприємства також має позитивну тенденцію до збільшення. Так, рентабельність активів підприємства збільшилась від 3.7% у 2017 році до 17.4% у 2020 році. Рентабельність капіталу за цей же період збільшилась від 4.0% до 18.2%.

Одним із важливих етапів аналізу фінансового стану підприємства є визначення рівня загрози банкрутства.

Під банкрутством підприємства розуміється нездатність підприємства задовольнити вимоги кредиторів по оплаті товарів, робіт та послуг, включаючи неможливість забезпечити обов'язкові платежі в бюджет, у

позабюджетні фонди в зв'язку з незадовільною структурою балансу боржника.

Сучасна економічна наука має у своєму арсеналі велику кількість різноманітних прийомів і методів прогнозування фінансових показників. Для оцінки ймовірності банкрутства даного підприємства використаємо один з основних підходів прогнозування фінансового стану з позиції можливого банкрутства – розрахунок індексу кредитоспроможності – критерія Альтмана (Z-рахунок Альтмана).

Індекс Альтмана являє собою функцію від деяких показників, що характеризують економічний потенціал підприємства і результати його роботи за минулий період. Загалом індекс кредитоспроможності (Z) має наступний вигляд:

$$Z = 3,3 \times K_1 + 1,0 \times K_2 + 0,6 \times K_3 + 1,4 \times K_4 + 1,2 \times K_5 \quad (2.1)$$

де
$$K_1 = \frac{\text{Прибуток до сплати відсотків і податків}}{\text{Активи}}; \quad (2.2)$$

$$K_2 = \frac{\text{Виручка від реалізації}}{\text{Активи}}; \quad (2.3)$$

$$K_3 = \frac{\text{Ринкова вартість власного капіталу}}{\text{Залучений капітал}}; \quad (2.4)$$

$$K_4 = \frac{\text{Реінвестований прибуток}}{\text{Активи}}; \quad (2.5)$$

$$K_5 = \frac{\text{Власні біг овікошти}}{\text{Активи}}. \quad (2.6)$$

Критичне значення $Z = 2,675$. Із цим значенням порівнюється розрахункове значення Z для конкретного підприємства. Якщо $Z < 2,675$,

підприємству в найближчі два-три роки загрожує банкрутство; якщо $Z > 2,675$, це свідчить про сталий фінансовий стан підприємства.

Таблиця 2.9

Результати розрахунку показників індексу кредитоспроможності

Показники	2017 рік	2018 рік	2019 рік	2020 рік
1	2	3	4	5
K1	0,037	0,095	0,09	0,18
1	2	3	4	5
K2	0,51	0,53	0,75	0,87
K3	14,8	12,7	12,8	21,3
K4	0,14	0,19	0,18	0,33
K5	0,12	0,12	0,17	0,32
Індекс Альтмана (Z)	9,85	10,2	9,18	15,09

Висновки за розділом 2

Головною метою аналізу фінансового стану є своєчасне виявлення та усунення недоліків у фінансовій діяльності підприємства, пошук резервів зміцнення фінансового стану підприємства та його платоспроможності.

Об'єктом дослідження в дипломній роботі виступає агропідприємство, самостійно господарюючий суб'єкт, який організований у відповідності з чинним законодавством України, тобто є юридичною особою, займається підприємницькою діяльністю і функціонує на принципах комерційного розрахунку.

За досліджуваний період загальна вартість майна підприємства збільшилась на 8898 тис. грн. або на 78,9%, що говорить про збільшення господарського обороту підприємства. У складі активів доля основних

засобів та інших необоротних активів збільшилась на 3604,9 тис. грн. (39%), що є результатом вкладання коштів у розвиток виробництва, покращення умов виробничого процесу. Оборотні активи в 2017-2020 роках збільшились на 5293,3 тис. грн. (262%). Найбільшу питому вагу в зростанні оборотних активів на кінець 2020 року займають товари, що є результатом затовареності ринку збуту та зниження попиту на продукцію підприємства.

У порівнянні з 2019 роком на підприємстві відбулося значне збільшення поточної дебіторської заборгованості (більше ніж в 3 рази), зокрема із збільшенням розрахунків за товари, роботи, послуги на 1476 тис. грн. (238%), що є наслідком погіршення розрахункової дисципліни та негативно впливає на рівень платоспроможності підприємства. Наявність заборгованості дебіторів спричиняє фінансові труднощі, оскільки підприємство відчуває недолік фінансових ресурсів для придбання виробничих запасів, виплати заробітної плати та інше.

Відносно визначення стану основних джерел фінансування діяльності підприємства можна сказати, що структура капіталу є досить позитивною, і складає відповідно 95,5% власного та 4,5% позикового капіталів. Розмір нерозподіленого прибутку в 2020 році у порівнянні з 2019 роком збільшився на 113% (3514 тис. грн.), що свідчить про ефективність використання майна підприємства. Довгострокових зобов'язань підприємство не має. Кредитна заборгованість за товари, роботи та послуги є незначною, і на протязі досліджуваного періоду спостерігається тенденція до зменшення (на 88%). Позитивним явищем для підприємства є значне зменшення суми короткострокових банківських кредитів (майже на 31%), що є наслідком наявності коштів на розрахункових рахунках, зменшення витрат підприємства на придбання товарів, тощо.

Незважаючи на те, що підприємство має певну залежність від зовнішніх інвесторів та кредиторів, водночас це є свідченням досить продуманої та доволі ефективної стратегії, адже підприємство розвивається, і є фінансово досить стійким з позиції забезпечення власними коштами.

Аналізуючи динаміку темпів зростання прибутку підприємства необхідно відмітити, що підприємство працює досить продуктивно. Спостерігається позитивна динаміка зростання показників фінансових результатів підприємства. Єдиним негативним моментом в його діяльності є зниження темпів зростання валового прибутку підприємства. Зростання частки чистого прибутку в балансовому свідчить про оптимальну величину податків, що сплачуються, зацікавленості підприємства в результатах роботи та ефективному господарюванні.

Результати розрахунку коефіцієнтів структури капіталу свідчить про те, що підприємство має досить високий рівень фінансової незалежності та є фінансово стійким (загальна сума капіталу на 96 % сформована за рахунок власник коштів). Поліпшення значення коефіцієнта маневреності власного капіталу свідчить про те, що в обороті знаходиться достатня частина власного оборотного капіталу, яким можна вільно маневрувати.

Протягом 2019-2020 років показник чистого робочого капіталу зріс на 3965 тис. грн. (162%), що є результатом збільшення поточних активів підприємства та зменшення його короткострокових зобов'язань. Загалом, наявність чистого робочого капіталу свідчить про те, що підприємство здатне не тільки сплатити короткострокові зобов'язання, але й має фінансові ресурси для розширення діяльності і здійснення інвестицій.

За результатами проведеного аналізу коефіцієнтів платоспроможності можна зробити висновок, що підприємства має досить задовільні показники фінансової діяльності. Тобто у підприємства вистачає оборотних коштів для погашення короткострокових зобов'язань, що водночас свідчить про нормальну структуру капіталу. Підвищення цих показників є позитивним явищем для діяльності підприємства, і свідчить про покращення фінансового стану за результатами фінансово-господарської діяльності 2020 року.

Коефіцієнт платоспроможності значно перевищує критичне значення, тобто дане підприємство є платоспроможним, і в стані розплатитися зі своїми боргами.

Отримані результати розрахунку коефіцієнтів рентабельності, свідчать про те, що підприємство є досить рентабельним, тобто порівняно ефективно працює та використовує свої ресурси. Незважаючи на те, що протягом звітного періоду спостерігається коливання рівня рентабельності, всі показники позитивні, що є дуже добре для діяльності підприємства. На кінець 2020 року спостерігається значна тенденція їх покращення. Чиста рентабельність продажу є задовільною, тобто товариство отримує прибуток від продажу, хоча в 2019 році він дещо зменшився. Рентабельність власного капіталу зростає, в результаті чого дохід від кожної інвестованої власниками капіталу гривні зростає. Збільшення рентабельності активів є результатом ефективного використання активів підприємства для отримання прибутку.

Що стосується оцінки ймовірності банкрутства даного підприємства, необхідно відмітити, що значення показника Z з 2017 по 2020 роки перевищує критичне значення (2,675), тобто підприємство має сталий фінансовий стан (дуже низька ймовірність банкрутства).

Як бачимо з проведеного аналізу підприємство має досить задовільні результати фінансової діяльності. Однак для подальшого поліпшення фінансового стану підприємства та його розвитку пропонуються введення в експлуатацію нового устаткування – зерносушильної камери та інших інвестиційних проектів. Оцінка ефективності цих інвестиційних проектів дозволить визначити доцільність та ефективність їх впровадження.

РОЗДІЛ 3

РОЗРОБКА ЗАХОДІВ ЩОДО ПІДВИЩЕННЯ РЕНТАБЕЛЬНОСТІ РОБОТИ ПІДПРИЄМСТВА

3.1. Обґрунтування ефективної політики розвитку підприємства

В умовах ринкової економіки при значному рівні конкуренції підприємство може виживати завдяки наявності та формуванню конкурентних переваг. Формування цих переваг відбувається завдяки впровадженню та реалізації базових стратегій розвитку підприємства на основі розробки виваженої фінансово - інвестиційної політики.

Сучасний розвиток підприємства обумовлений економічними законами і тісно пов'язаний з закономірностями соціально-економічного становища України.

В ринкових умовах стабільний розвиток підприємств залежить від повного задоволення споживачів шляхом успішної реалізації товарів, продукції та послуг. При цьому підприємство як соціально-економічна система, з одного боку, прагне вижити і мати стабільне становище, а з другого – прагне розвиватися, самовдосконалюватися, підвищує ефективність своєї роботи.

Фактори підвищення рентабельності роботи підприємства поділяються на: зовнішні

- ринкові – ефективна реклама;
- адміністративні – системи оподаткування, регламентуючі постанови і т.і.;
- зовнішньо-економічні – зміна цін і тарифів;

та внутрішні:

- матеріально- технічні – реконструкція, впровадження інвестиційних проектів, більш повне використання існуючих потужностей і т.і.;
- фінансові – цінове регулювання; аналіз, пошук і вибір раціональних джерел фінансування подальшої діяльності підприємства, в тому числі і на

фінансових ринках; вибір форм розрахунків; вкладання вільних грошових коштів в різні фінансові інструменти;

- організаційні – розробка стратегії і поточних заходів щодо досягнення стратегічних цілей;

- трудові – підвищення кваліфікацій кадрів, що дозволить оптимізувати структуру і чисельність працівників підприємства, підвищити продуктивність їх праці і, таким чином, скоротити витрати на виробництво продукції).

3.2. Заходи щодо підвищення рентабельності роботи підприємства

3.2.1 Впровадження нового обладнання -зерносушарки

Одним із запропонованих інвестиційних проектів є придбання та ведення в експлуатацію зерносушарки типу А1-ДСП-50, що дозволить розширити обсяги надання послуг в сфері сушки та зберігання сільськогосподарських культур.

Фінансування придбання нового устаткування (зерносушарки типу А1-ДСП-50) для розширення діяльності підприємства передбачено здійснити за рахунок використання частки нерозподіленого прибутку підприємства.

Зерносушарка А1-ДСП-50 є установкою відкритого типу з двоступінчатим режимом сушки і складається з 2 паралельно працюючих сушильних шахт із збірних металевих конструкцій. Її продуктивність до 50 тонн зерна за годину.

Зерносушарка призначена для зниження вологості зерна до величини, що забезпечує тривале зберігання зерна. Її застосовують на хлібоприймальних підприємствах і встановлюють на потокових лініях прийому, очищення і відвантаження зерна, а також біля елеваторів і складів. Вона відноситься до зерносушарок шахтного типу, тобто сушка зерна, що

розсипається через секції, відбувається завдяки подачі потоків гарячого повітря через короби секцій.

Дана зерносушарка може працювати самостійно або в технологічній лінії із завантажувальною ванною.

Серед основних переваг, якими володіють зерносушарки типу А1-ДСП-50, можна виділити наступні: проста конструкція і обслуговування; зняття вологості з матеріалу, що сушиться для досягнення необхідних параметрів; велика економічна рентабельність.

Технічні характеристики зерносушарки наведені в таблиці 3.1.

Таблиця 3.1

Технічні характеристики зерносушарки А1-ДСП-50

Технічні характеристики	Показники
Продуктивність, тонни/години	50
Зниження вологості, %	6
Кількість шахт, шт.	2
Об'єм зерна в сушильній камері, м ³	53,9
Маса зерна в сушильній камері, т	26,6
Об'єм зерна в камері охолодження, м ³	17,1
Маса зерна в камері охолодження, т	12,8
Час перебування зерна в камері, хв.: - сушильній	51
- охолодження	24
Годинна витрата умовного палива, кг/планова тонна	14,28
Встановлена потужність, кВт	125
Габаритні розміри, м	16 x 8,4 x 18,7
Маса, кг	39800

Вартість зерносушарки типу А1-ДСП-50 на ВАТ «Карлівський машинобудівний завод», який являється єдиним виробником подібного устаткування на території України (Полтавська область) становить 1087500 грн. Крім затрат на придбання зерносушарки, підприємство також матиме

додаткові витрати, пов'язані з будівництвом майданчика для розміщення устаткування, його транспортуванням із заводу-виробника на підприємство, збором та обслуговуванням зерносушарки.

Сировиною для функціонування зерносушарки типу А1-ДСП-50 є природний газ. Економія природного газу на зерносушарці А1-ДСП-50 в порівнянні з аналогами зерносушарок вітчизняного виробництва складає – 60%.

Необхідний обсяг природного газу для сушіння зерна в кількісному та вартісному вираженні визначаємо за допомогою наступних даних:

- продуктивність зерносушарки, т/год = 30 тонн;
- обсяг природного газу, потрібний для сушки 1 т зерна, $\text{м}^3/\text{т} = 5,45 \text{ м}^3$;
- вартість 1 м^3 природного газу, грн./ м^3 - 3,68 грн.;
- середній термін роботи зерносушарки на добу = 16 годин.

Основний період функціонування устаткування припадає на такі місяця, як липень-жовтень, тобто зерносушарка в році працює в середньому 123 дні. Очікувані витрати підприємства на сировину, пов'язані з функціонуванням зерносушарки представлені в таблиці 3.2.

Таблиця 3.2

Очікувані витрати, пов'язані з функціонуванням зерносушарки, грн.

Період розрахунку	Необхідний обсяг сировини, м^3	Сума витрат, грн.
Година	310	601,6
Доба	4960	9622,4
Місяць	148800	288672
Загальний період функціонування (липень-жовтень)	610080	1183555,2

Крім необхідного устаткування та сировини відповідно буде потреба в працівниках. Для успішного функціонування на зерносушарці повинно

працювати 6 чоловік в дві зміни, кожна з яких триватиме 8 годин. Перелік працюючих та розмір їх заробітку наведені в таблиці 3.3.

Таблиця 3.3

Розрахунок ФЗП працівників зерносушарки

Професія, спеціальність	Кількість працюючих	Оклад, грн.	Нарахування на ЗП, грн. (ЄСВ=22%)	Загальна сума ЗП, грн.
Оператор	2	7700	1694	18 788
Апаратник по обробці зерна	2	6700	1474	16 348
Підсобники	2	5500	1210	13 420
Разом:	6	9880		12054/48556

Розмір загальних витрат, пов'язаних з придбанням зерносушарки типу А1-ДСП-50 наведений в таблиці 3.4.

Таблиця 3.4

Загальні витрати, необхідні для купівлі зерносушарки, грн.

Призначення витрат	Сума витрат, грн.
Первісні витрати:	
Вартість устаткування	1087500
Будівництво майданчика для зерносушарки	23000
Транспортування устаткування	2430
Збір зерносушарки	4720
Всього первісних витрат, грн.:	1 117 650
Поточні витрати:	
Очікувані витрати на виробництво (на місяць, грн.)	288672
Необхідний обсяг ФЗП (на місяць, грн.)	12054/48556
Всього поточних витрат, грн.:	300726/337228

Орієнтовно вартість просушки зерна за допомогою зерносушарки типу А1-ДСП-50 в середньому буде складати 22,69 грн. за тону (планова собівартість знаходиться на рівні 60%) з подальшим зростанням на 3-5%.

Прогнозний обсяг виробництва зерносушарки на 2021-2023 роки в сезонний період (липень-жовтень) при умовах функціонування її на повну потужність наведено в таблиці 3.5.

Таблиця 3.5

Прогнозний обсяг виробництва зерносушарки на 2021-2023 роки

Період функціонування	2021 рік		2022 рік		2023 рік	
	Обсяг, т.	Ціна, грн.	Обсяг, т.	Ціна, грн.	Обсяг, т.	Ціна, грн.
Липень	24800	22,69	24800	23,47	24800	24,64
Серпень	24800	22,69	24800	23,47	24800	24,64
Вересень	24000	22,69	24000	23,47	24000	24,64
Жовтень	24800	22,69	24800	23,47	24800	24,64
Загальний обсяг послуг, грн.	2232696		2309448		2424576	

В цілому за перший рік роботи зерносушарки обсяг наданих послуг має становити 2232696 гривень, за другий рік – 2309448 гривень, а за третій – 2424576 грн.

Дані про загальний обсяг наданих послуг використані для складання плану доходів і витрат підприємства в результаті придбання зерносушарки А1-ДСП-50 за відповідні роки її функціонування (табл. 3.6).

Таблиця 3.6

План доходів і витрат придбання зерносушарки А1-ДСП-50 підприємством за 2021-2023 роки, грн.

Показник	2021 рік	2022 рік	2023 рік
Загальний обсяг послуг	2232696	2309448	2424576
Собівартість наданих послуг	1339618	1385669	1454746
Валовий прибуток	893078	923779	969830
Податок з прибутку	223270	230945	242458
Чистий прибуток	669809	692834	727373

За показниками таблиці 3.6 необхідно відмітити, що в 2021 році валовий прибуток очікується у розмірі 893078 гривень, а чистий прибуток – 669809 гривень. У наступних роках ці показники зростають. Відповідно валовий прибуток до 923779,0 та 969830,0 гривень у 2023 році, а чистий

прибуток – до 692834,0 і 727373,0 гривень у 2023 році. Значне збільшення прибутку може бути результатом зростання попиту на даний вид послуг та зниженням собівартості в результаті економії природного газу під час роботи зерносушарки даного типу.

Найважливішим завданням підприємства при реалізації інвестиційного проекту є оцінювання ефективності та доцільності запланованих капіталовкладень (інвестицій) в проект придбання нового устаткування з метою оцінки перспектив його прибутковості й окупності.

Найчастіше використовуються такі показники: чистий потік грошових засобів; період окупності інвестицій, чиста (нетто) теперішня вартість; внутрішня ставка (норма) доходу; індекс прибутковості [22,35].

1. Чистий (нетто) потік грошових засобів — це різниця між очікуваними надходженнями за певний період та видатками.

Чистий (нетто) потоком грошових засобів від проекту (NCF) є потік, що визначається наступним чином: NCF-прибуток нетто проекту + амортизаційні відрахунки.

Інтерпретуючи економічну сутність чистого (нетто) потоку грошових інвестиційних доходів, можна стверджувати, що він складається з тих грошей, котрими можна вільно розпоряджатися в окремі роки аналізованого періоду (призначаючи їх на реінвестування в даній фірмі для іншого виду інвестиції, наприклад, на купівлю цінних паперів чи інші реальні інвестиції).

2. Період окупності інвестицій — це кількість років, що необхідно для компенсації видатків, вкладених у реалізацію проекту, доходами, одержаними за період його експлуатації.

Для його розрахунку використовується наступний вираз: період окупності = періоди до повної компенсації вкладень + неповернений залишок на початок наступного періоду, поділений на чистий (нетто) потік доходів протягом наступного за ним періоду.

3. Чиста (нетто) теперішня вартість дозволяє враховувати чинник часу і зберігається з інтересами власників компаній (фірм). Якщо теперішня (нетто)

вартість інвестиційного проекту є додатньою, то можливе зростання вартості фірми і внаслідок цього зростання майбутнього становища, який посідають власники фірми.

Теперішню (нетто) вартість інвестиційних проектів обчислюють за формулою:

$$NPV = \sum_{t=0}^T \frac{CF_1}{(1+r)^t}, \quad (3.1)$$

де NPV — чиста (нетто) теперішня (поточна) вартість;

CF_1 — чистий (нетто) потік доходів (видатків) у t -му році;

T — кількість розрахункових років;

r — норма (ставка) дисконту (з урахуванням ризиків та інфляції).

Внутрішня ставка (норма) доходу — це така норма відсотка (доходу), за якої теперішня вартість нетто розглядуваного інвестиційного проекту дорівнює нулеві. Тобто внутрішня норма доходу є такою нормою дисконту (r), котра зрівнює дисконтований потік доходів (у грошовому виразі) з величиною інвестиційних витрат, за якої виконується умова :

$$NPV = \sum_{t=0}^T \frac{CF_1}{(1+r)^t} = \sum_{t=0}^T \frac{CF_1}{(1+IRR)^t} = 0 \quad (3.2)$$

де IRR — внутрішня норма доходу.

Згідно з цим критерієм до реалізації повинні бути допущені всі ті проекти, де розмір внутрішньої ставки доходу є більшим, ніж вартість капіталу, необхідного для фінансування цих інвестиційних проектів.

5. Індекс прибутковості — це показник, що дозволяє оцінювання розглядуваних інвестиційних проектів. Він виражається як відношення теперішньої вартості потоку доходів нетто, що будуть одержані, до теперішньої вартості потоку затрат, що необхідні для реалізації цього проекту, тобто :

$$KP = \frac{\sum_{t=0}^T \frac{CIF_t}{(1+r)^t}}{\sum_{t=0}^T \frac{COF_t}{(1+r)^t}} \quad (3.3)$$

де :

KP — індекс прибутковості;

CIF — потік грошових доходів нетто, що можуть бути отримані у випадку реалізації проекту (складається з прибутків та амортизаційних відрахувань);

COF — витрати, необхідні для реалізації інвестиційного проекту;

T — розглядуваний період часу (роки);

r — норма дисконту з урахуванням ризиків.

Внутрішня ставка прибутковості (ВСП) інвестиційного проекту

За визначенням ВСП (internal rate of return — IRR) — це ставка, що досягається в разі, коли теперішня вартість майбутніх грошових потоків від інвестицій після оподаткування дорівнює теперішній вартості власне інвестицій.

Це можна передати таким рівнянням:

$$\sum_{t=0}^n \frac{S_t}{(1+r)^t} - \sum_{t=0}^n \frac{A_t}{(1+r)^t} = 0, \quad (3.4)$$

де $IRR = r$ — внутрішня ставка прибутковості. При $k = r$ ЧТВ = 0.

ВСП враховує вартість грошей у часі і встановлює норму прибутковості інвестицій.

Для того, щоб ухвалити рішення про відбір проекту, слід порівняти ВСП з необхідною ставкою прибутковості. Якщо остання є меншою від ВСП, то проект приймається. Під час ранжування проектів за критерієм ВСП перевага віддається тому, який має найбільшу ВСП.

Розрахуємо наступні показники:

- період окупності інвестицій;
- чисту теперішню вартість проекту (NPV);
- внутрішню норму прибутку (IRR).

Термін періоду окупності інвестиційних ресурсів для даного інвестиційного проекту представлений в таблиці 3.7.

Таблиця 3.7

Дисконтований період окупності інвестиційного проекту

Період (рік)	Грошові потоки	Інвестиції, які не окуповуються
0	0	-1 117 650
1	$(669809+54375)/(1+0.27)=570224$	-547425
2	$(692834+54375) \times 0.62=463270$	-84156
3	$(727373+54375) \times 0.488=381493$	
РАЗОМ	1414987	

Період окупності складає 2,22 року.

Метод чистої теперішньої вартості розглядається як найприйнятніший критерій оцінки капітальних інвестицій.

Величина чистої теперішньої вартості даного проекту (NPV) при ставці дисконтування $i=27\%$ складає:

$$NPV = 1414987 - 1117650 = 297337 \text{ грн.}$$

При ставці дисконтування $i=50\%$ $NPV = -71\,140$ грн

Від'ємне значення NPV вказує на те, що даний інвестиційний проект є збитковим, тобто його не доцільно рекомендувати до фінансування.

Внутрішня норма прибутку для даного інвестиційного проекту дорівнює:

$$IRR = 27 + \frac{297337}{297337 + 71140} \times (50 - 27) = 45.56\%$$

Значення внутрішньої норми прибутку проекту свідчить про те, що даний проект є економічно вигідним.

Загальні показники по проекту №1 з впровадження нового обладнання зведені в табл.3.8.

Загальні показники

Проект №1	Виручка від реалізації, грн	Капітальні витрати, грн	Поточні витрати, грн	Чистий прибуток, грн	Період окупності, р.р.	Внутрішня ставка доходності, %
	2232696	1087500	1339618	669809	2.22	45.56

3.2.2 Впровадження обладнання для виробництва соняшникової олії

Також одним із можливих проектів диверсифікації видів діяльності, спрямованих на освоєння виробництва нових видів товарів та послуг є розробка технологічної лінії з виробництва соняшникової олії, яка при успішній реалізації дозволить розширити виробництво та максимізувати прибуток підприємства.

Соняшникова олія є важливим продуктом, який використовується в харчуванні, тому вона користується дуже великим попитом серед населення. Реалізацію соняшникової олії можна здійснювати через місцеві ринки і сільськогосподарські ярмарки. Для торгівлі в цих умовах можна продавати готову соняшкову олію на розлив. Також реалізовувати олію можна і для подальшої переробки. Основними споживачами у такому разі будуть виробники хліба, рибних консервів, випічки, кондитерських виробів тощо.

Серед різних технологій отримання рослинної олії важливе місце займає механічний спосіб отримання олії, який складається з наступних етапів: очистка насіння від смітних домішок; обрушування насіння; розділ рушанки (відокремлення ядра від плодкових та насінних оболонок); подрібнення насіння і ядра; вологотеплова обробка м'ятки; видалення олії

шляхом пресування подрібненої маси; очищення олії за допомогою відстоювання та фільтрування.

Для відкриття олійниці знадобиться приміщення розміром 300-350 м²: під виробництво – 100-150 м², останнє – під складські приміщення для зберігання сировини і готової продукції. На території підприємства є подібна будівля, яка в даний час не використовується підприємством у виробничих цілях, і може стати приміщенням для олійниці. Вартість ремонту виробничого приміщення олійниці приблизно буде складати **175000 грн.**

Крім того, підприємству необхідно придбати відповідні транспортні засоби для транспортування сировини до олійниці та соняшникової олії у пункти реалізації. Потрібна сума коштів для купівлі двох вантажних автомобілів, термін експлуатації яких на момент придбання складає приблизно 8-10 років, дорівнює **210 000** гривень.

Перелік необхідного технологічного обладнання для виробництва соняшникової олії, яким повинна бути обладнана олійниця наведений в таблиці 3.9.

Таблиця 3.9

Необхідне технологічне обладнання

Найменування	Кількість, шт.	Потужність, т/добу
Бункер завантажувальний	1	150
Сепаратор ПДП-10	1	150
Бункери для очищеного насіння	2	50
Насіннерушка МНР	1	50-60
Насінневійка М2С-50	1	50
Бункер для збору ядра	1	50
П'ятівальцевий станок ВС-5	1	60
Жаровня Ж-68	1	150
Прес ФП	1	35
Фільтр-прес	1	1900 кг/год
Олієзбірник	1	25 м ³
Бункер для збору макухи	1	30

Орієнтовно вартість всього комплексу необхідного технологічного обладнання становитиме **375 000** грн.

Робота в цеху по виробництву соняшникової олії буде виконуватися в 1 зміну тривалістю 8 годин на протязі 251 дня на рік, не включаючи вихідні та святкові дні. Загалом на олійниці працюватиме 9 чоловік. Перелік посад, а також розрахунок фонду заробітної плати (ФЗП) для працівників олійниці представлені в таблиці 3.10.

Таблиця 3.10

Розрахунок ФЗП працівників олійниці

Посада	Кількість працюючих	Оклад працюючих, грн.	Нарах-ня на ЗП, грн. (ЄСВ=22%)	Загальна сума ЗП, грн.
Директор	1	8500	1870	10 370
Оператор	2	6550	1441	15 982
Майстер пресу	2	5450	1199	13 298
Вантажник	2	5 200	1144	12 688
Водій	2	5 200	1144	12 688
Разом:	9			17256/65 026

Зі свого соняшника в розрахунку на 100 кг збіжжя фермер отримає приблизно 35 л- 45 л олії.

Переробка соняшника складатиме 9,56 тонни зерна на добу. Відсоток виходу соняшникової олії знаходиться на рівні 45%, тобто на добу буде виготовлено близько 4,3 тонни соняшникової олії.

Ціна на товар визначатиметься залежно від середніх цін на дану продукцію, і приблизно буде дорівнювати 28 гривень за кг олії із подальшим зростанням. Собівартість продукції орієнтовно буде складати 70%.

Очікувані витрати сировини на виробництво соняшникової олії наведені в таблиці 3.11.

Таблиця 3.11

Очікувані витрати сировини на виробництво олії

Завантажено	Кількість		
	кг/год	кг/доб	т/рік
Насіння	1195,0	9560,0	2399,6
Вода	28,3	226,0	56,7
Разом:	1223,3	9786,0	2456,3

Так як підприємству не потрібно закуповувати сировину для виробництва соняшникової олії (підприємство самостійно вирощує соняшник), поточні витрати на виготовлення олії в грошовому вираженні будуть дорівнювати собівартості процесу вирощування соняшника. Ціна тонни зерна на сьогодні складає 5 500/21000 грн/т. Рівень собівартості дорівнює 50%. У результаті проведених розрахунків величина очікуваних поточних витрат підприємства на виробництво соняшникової олії буде становити:

- вартість необхідного обсягу соняшника на добу – 26290, 0 грн.;
- вартість необхідного обсягу соняшника на місяць –552090, 0 грн.

Загальні витрати, необхідні для розробки технологічної лінії з виробництва соняшникової олії підприємством представлені в таблиці 3.12.

Таблиця 3.12

Загальні витрати, необхідні для відкриття олійниці, грн.

Призначення витрат	Необхідна сума, грн.
Первісні витрати	760 000
Ремонт виробничого приміщення олійниці	175 000
Вартість необхідних транспортних засобів	210 000
Вартість технологічного обладнання	375000
Поточні витрати (міс)	569346/
Очікувані витрати на виробництво (за місяць, грн.)	552090/4316340
Необхідний ФЗП (на місяць, грн.)	17256/65026

Фінансування відкриття олійниці передбачено здійснити за рахунок використання частки нерозподіленого прибутку підприємства.

Дані про загальний обсяг виробництва використані для складання плану доходів і витрат підприємства в результаті відкриття олійниці за відповідний період її функціонування (табл. 3.13).

Таблиця 3.13

План доходів та видатків в результаті відкриття олійниці

Доходи та витрати від операційної діяльності	За рік, грн
Виручка від реалізації = $9560 \times 0.45 \times 60 \times 251$	64 788 120
ПДВ	10 798 020
Собівартість продукції:	
В т.ч. сировина = $9560 \times 251 \times 21$	51590 540
Заробітна плата + ЄСВ	65 026
Амортизація	18 750
Електроенергія	100 850
Прибуток до оподаткування	2 214 934
Податок на прибуток (18%)	398 688.12
Чистий прибуток	1 816 245.9

Наступним важливим етапом для підприємства при реалізації даного інвестиційного проекту є оцінювання ефективності та доцільності запланованих капіталовкладень (інвестицій) в проект, яке можна здійснити за допомогою розрахунку таких показників, як: період окупності інвестицій, чиста теперішня вартість проекту (*NPV*) та внутрішня норма прибутку (*IRR*).

Дисконтований період окупності інвестиційних ресурсів, вкладених в даний проект, виходячи з величини очікуваного чистого прибутку за перший рік функціонування олійниці, розрахований в таблиці 3.14.

Таблиця 3.14

Дисконтований період окупності проекту при ставці дисконтування

$$i=27\%$$

Період (місяць)	Грошові потоки	Інвестиції, які не окуповуються
0	0	-760 000
1	$152916.3 \times 0.978=149 552$	-610 448
2	$152916.3 \times 0.956=146188$	-464 260
3	$152916.3 \times 0.935=142977$	-321 283
4	$152916.3 \times 0.915=139918$	-181 365
5	$152916.3 \times 0.895=136860$	-44 505
6	$152916.3 \times 0.875=133 802$	

Період окупності дорівнює менш ніж 6 місяців.

Величина чистої теперішньої вартості даного проекту (*NPV*) складає:

$$NPV = 648\,878.4 \text{ грн.}$$

Додатне значення *NPV* вказує на доцільність інвестування коштів, оскільки проект є прибутковим.

Якщо ставка дисконтування дорівнює 90% , $NPV = 205\,787.5$ грн.

Внутрішня норма прибутку (*IRR*) показує той мінімальний рівень доходності проекту, за якого він не даватиме ні доходів, ні збитків. Для даного інвестиційного проекту внутрішня норма прибутку дорівнює:

$$IRR = 27 + \frac{648878}{648878 - 205787} \times (90 - 27) = 119.26\%$$

Показник внутрішньої норми прибутку проекту вищий за відсоткову ставку доходності (*r*), тобто проект є економічно вигідним, а різниця між цими величинами (119,26%–27%) показує рівень прибутковості, на який може розраховувати інвестор .

Загальні показники по проекту №2 з відкриття олійниці зведені в табл.3.15.

Таблиця 3.15

Загальні показники

Проект №2	Виручка від реалізації, грн	Капітальні витрати, грн	Поточні витрати, грн	Чистий прибуток, грн	Період окупності, р.р./міс.	Внутрішня ставка доходності, %
	64 788 120	760 000	51590 540	1 816 245.9	6 міс.	119.26

3.2.3 Впровадження інвестиційного проекту з будівництва додаткового вагового майданчика для прийому та відвантаження товарної продукції

Одним із можливих заходів щодо підвищення ефективності діяльності підприємства, і відповідно зростання його прибутковості є будівництво додаткового вагового майданчика для прийому та відвантаження товарної продукції.

Фінансування даного заходу здійснюється за рахунок частки нерозподіленого прибутку підприємства.

Для реалізації даного заходу підприємству потрібно придбати необхідне обладнання (табл. 3.16).

Таблиця 3.16

Первісні інвестиції

Назва устаткування	Вартість устаткування, грн.
Ваги автомобільні	42600
Обладнання для очищення та завантаження зерна ЗШН-40	25740
Зернометач ЗМС-90	19720
Розвантажувач автомобілів У10-РГБ	18580
Разом:	123640

У зв'язку із будівництвом додаткового вагового майданчика для прийому та відвантаження товарної продукції прогнозується зростання продуктивності праці в результаті збільшення швидкості та якості обслуговування споживачів продукції та послуг, які надає дане підприємство, орієнтовно на 4-8%.

Прогнозні показники діяльності підприємства в результаті впровадження даного інвестиційного проекту представлені в табл.3.17.

Таблиця 3.17

Прогнозні показники діяльності підприємства в результаті впровадження даного інвестиційного проекту, грн.

Показники	2021 рік
Загальний обсяг реалізації продукції	600000
Собівартість продукції	440640
Валовий прибуток	159360
Податок з прибутку	28685
Чистий прибуток	130675

Оцінювання ефективності та доцільності запланованих капіталовкладень (інвестицій) в даний проект здійснюється за допомогою визначення періоду окупності, величини чистої теперішньої вартості проекту та внутрішньої норми прибутку.

Період окупності заходу розрахований в таблиці 3.18.

Таблиця 3. 18

Період окупності інвестиційного проекту

Період (рік)	Грошові потоки	Інвестиції, які не окуповуються
0	0	-123640
1	$130675 \times 0.787 = 102841$	-42159
2	80977	

Термін, за який даний інвестиційний проект повністю окупиться складає 1.525 року.

Величина чистої теперішньої вартості даного проекту (NPV) становить: $NPV = 38818$ грн. Додатне значення NPV вказує на доцільність інвестування коштів, оскільки проект є прибутковим.

Внутрішня норма прибутку для даного інвестиційного проекту дорівнює:

$$27 + \frac{38818}{38818 - (-24002)} \cdot (50 - 27) = 41,2\%$$

Так як внутрішня норма прибутку проекту вища за відсоткову ставку доходності (27%), то проект є економічно вигідним.

Загальні показники по проекту №3 з будівництва вагового майданчика зведені в табл.3.19.

Таблиця 3.19

Загальні показники

Проект №3	Виручка від реалізації, грн	Капітальні витрати, грн	Поточні витрати, грн	Чистий прибуток, грн	Період окупності, р.р./міс.	Внутрішня ставка доходності, %
	600 000	123 640	440640	130675	1.52р.	41.2

Результати розрахунку ефективності запропонованих інвестиційних проектів представлені в таблиці 3.19.

Таблиця 3.19

Результати розрахунку ефективності інвестиційних проектів

Інвестиційні проекти	Капітальні вкладення	Чистий прибуток	IRR
Впровадження нового технологічного обладнання	1087500	669809	45.56%
Впровадження інвестиційного проекту з виробництва соняшникової олії	760 000	1816245.9	119.26%
Впровадження проекту з будівництва додаткового вагового майданчика для прийому та відвантаження товарної продукції	123640	130675	41.2%
РАЗОМ	1 971 140	2 616 729.9	

3.3. Складання прогностного балансу підприємства та розрахунок прогностних показників фінансового стану підприємства

За наслідками аналізу діяльності підприємства і розробки заходів щодо оздоровлення підприємства складемо прогностний баланс - таблиця 3.20 -3.21 і порівняємо отримані результати з даними 2020 року.

Таблиця 3.20

Прогностний баланс підприємства (активи)

Актив	2020	Прогноз
I. Необоротні активи		
Незавершене будівництво	1947.0	1947.0
Основні засоби:		
Залишкова вартість	10699.0	12325
первісна вартість	10828.0	12546
Знос	129.0	218.5
Довгострокові фінансові вкладення	220.0	220.0
Усього за розділом I	12866.0	14713
II. Оборотні активи		
Запаси	4889	4153.5
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги:		
чиста реалізаційна вартість	2097	2097
первісна вартість	2097	2097
Інша поточна дебіторська заборгованість	3	3
Грошові кошти та їх еквіваленти:		
в національній валюті	325	125
Усього за розділом II	7314	6375.5
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття		
Баланс	20180	21088.5

Прогнозний баланс підприємства (пасиви)

Пасив	2020	Прогноз
I. Власний капітал		
Статутний капітал	4000	4000
Резервний капітал	100	100
Додатковий капітал	8558	10714.2
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	6618	6094.0
Усього за розділом I	19276	20908.5
III. Довгострокові зобов'язання	0	0
IV. Поточні зобов'язання		
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	254.0	154.0
Поточні зобов'язання за розрахунками:		
з бюджетом	38.0	
зі страхування	180.0	
з оплати праці	406.0	
Інші поточні зобов'язання	26	26.0
Усього за розділом IV	904.0	180.0
Баланс	20180	21088.5

Перш за все необхідно відмітити, що майно підприємства збільшилось на величину нового обладнання (величина інвестицій в оптимальному варіанті інвестиційного розвитку підприємства). А здійснити свою інвестиційну стратегію підприємство змогло здійснити за рахунок коштів на поточному рахунку підприємства та за рахунок нерозподіленого прибутку.

За рахунок отриманого прибутку від впровадження в дію інвестиційної програми підприємства і отриманого завдяки цьому прибутку було частково

погашено заборгованість підприємства в частині оплати праці та страхування. Проведені дії мали позитивний вплив на покращення фінансового стану підприємства.

Розрахуємо прогнозні показники фінансового стану підприємства, порівняємо їх з фактичними даними, результати зведемо в таблицю 3.22.

Таблиця 3.22

Зведена таблиця прогнозних фінансових коефіцієнтів підприємства

Показники	2020	Прогноз
Коефіцієнт автономії	0.96	0.99
Коефіцієнт маневреності	0.33	0.31
Коефіцієнт загальної ліквідності	8.09	35.4
Коефіцієнт термінової ліквідності	2.68	12.33
Коефіцієнт миттєвої ліквідності	0.36	0.69
Коефіцієнт платоспроможності	8.09	35.4
Рентабельність активів,%	17.4	24.4
Рентабельність власного капіталу,%	18.2	24.6

Аналізуючи прогнозні показники фінансових коефіцієнтів, які були отримані в результаті розрахунку впливу на фінансовий стан підприємства удосконалення процесу управління прибутком підприємства, необхідно відмітити, що значення всіх фінансових коефіцієнтів зросли. Лише коефіцієнт маневреності зменшився, але залишився на рівні, який значно перевищує нормативний.

Підприємство зробило великий крок до досягнення позитивних змін. Так всі коефіцієнти рентабельності (рентабельність активів, рентабельність власного капіталу, рентабельність реалізації) збільшилися. Так, коефіцієнт рентабельності власного капіталу збільшився до 24.6 %, що доказує вірність обраної стратегії розвитку підприємства.

Висновки до розділу 3

В умовах ринкової економіки при значному рівні конкуренції підприємство може виживати завдяки наявності та формуванню конкурентних переваг. Формування цих переваг відбувається завдяки впровадженню та реалізації базових стратегій розвитку підприємства на основі розробки виваженої інвестиційної політики.

Основними завданнями розвитку підприємства є:

1. Виявлення резервів збільшення прибутку за рахунок виробничої діяльності, інвестиційних і фінансових операцій.
2. Формування потенціалу технічних пропозицій – одне з важливих завдань технічних і економічних служб кожного підприємства, яка повинна вирішуватися на основі виявлення технічних і організаційних резервів стабільного поліпшення техніко-економічних показників роботи підприємства.
3. Третім етапом інвестиційного розвитку підприємства є побудова оптимальної програми розвитку, тобто такого її варіанту, який дозволив би при обмежених ресурсах (фінансових, матеріальних, трудових) досягти максимального ефекту в виробничій або соціальній сфері діяльності підприємства.

Для впровадження була запропонована інвестиційна програма, яка складалась з трьох інвестиційних проектів: впровадження нового обладнання (зерносушарка і олійниця), будівництво вагового майданчику.

За рахунок отриманого прибутку від впровадження в дію інвестиційної програми підприємства і отриманого завдяки цьому прибутку було частково погашено заборгованість підприємства в частині оплати праці та страхування. Проведені дії мали позитивний вплив на покращення фінансового стану підприємства.

Аналізуючи прогнозні показники фінансових коефіцієнтів, які були отримані в результаті розрахунку впливу на фінансовий стан підприємства

програми розвитку підприємства, необхідно відмітити, що значення всіх фінансових коефіцієнтів зросли. Лише коефіцієнт маневреності зменшився, але залишився на рівні, який значно перевищує нормативний.

Підприємство зробило великий крок до досягнення позитивних змін. Так всі коефіцієнти рентабельності (рентабельність активів, рентабельність власного капіталу, рентабельність реалізації) збільшилися. Так, коефіцієнт рентабельності власного капіталу збільшився до 24.6 %, що доказує вірність обраної стратегії розвитку підприємства.

ВИСНОВКИ

В умовах ринкової економіки метою кожного виробництва є одержання максимально можливого прибутку. Можливість здійснювати свою виробничо – фінансову діяльність мають тільки ті підприємства, які одержують високі економічні результати за умови найбільш ефективного використання ресурсів, економічного ризику, оригінальних ідей в бізнесі, удосконалення системи управління виробництвом.

Управлінські рішення й дії мають базуватися на аналітичних розрахунках, бути науково обґрунтованими. Впровадження організаційно – технічних заходів на підприємстві можливо тільки за умови обґрунтування їх економічної доцільності.

Абсолютна величина прибутку важлива, коли йде мова про фінансові ресурси, які можуть бути використані підприємствами, суспільством. Але для характеристики ефективності господарювання цього абсолютного показника недостатньо.

Отже, щоб оцінити результати господарювання, його ефективність, ефективність використання складових процесу виробництва, за допомогою яких отримано прибуток, його суму потрібно піднести до відповідних показників. У підсумку буде отриманий показник ефективності, або рентабельності.

Показники рентабельності дозволяють оцінити, який прибуток має суб'єкт господарювання з кожної гривни засобів, вкладених в активи.

Підприємницька діяльність в умовах ринкових відносин ділиться на три види:

- операційну (основну),
- інвестиційну (вкладення коштів в акції, інші цінні папери),
- фінансову (отримання і сплата дивідендів, відсотків і т.п.).

Відповідно до цього в аналізі фінансових показників використовуються наступні групи показників відносної прибутковості:

- рентабельність продукції, робіт, послуг,
- рентабельність виробничих фондів,
- рентабельність всього майна (всіх активів),
- рентабельність вкладень (інвестицій) і цінних паперів.

Для того щоб постійно забезпечувати зростання прибутковості, необхідно шукати невикористані можливості її збільшення, тобто резерви зростання прибутку.

Ефективність роботи підприємства значною мірою залежить від якості управлінських рішень, що стосуються використання одержаного прибутку. Приймаючи ці рішення, власники (менеджери) повинні всебічно зважити напрямки першочергових вкладень, фінансових ресурсів, виходячи з фінансового стану підприємства, рівня його матеріально-технічної бази, соціального розвитку колективу, можливостей прибуткового розміщення коштів на ринку цінних паперів, у грошово-кредитній сфері тощо.

Товариство з обмеженою відповідальністю ТОВ "ТЕРРАМАКС УКРАЇНА") - це підприємство, напрямками діяльності якого є:

6.90 Неспеціалізована оптова торгівля (основний);

01.11 Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур;

01.30 Відтворення рослин;

01.64 Оброблення насіння для відтворення;

20.15 Виробництво добрив і азотних сполук;

20.20 Виробництво пестицидів та іншої агрохімічної продукції;

46.18 Діяльність посередників, що спеціалізуються в торгівлі іншими товарами;

46.76 Оптова торгівля іншими проміжними продуктами

Аналіз фінансового стану підприємства показав, що підприємство є досить рентабельним, тобто порівняно ефективно працює та використовує свої ресурси. Незважаючи на те, що протягом звітного періоду

спостерігається коливання рівня рентабельності, всі показники позитивні, що є дуже добре для діяльності підприємства.

Для подальшого успішного розвитку підприємства необхідно здійснити ряд вдосконалень, спрямованих на підтримання та можливе покращення його фінансового стану.

Одним із запропонованих інвестиційних проектів підприємства є придбання та ведення в експлуатацію сушильної камери, що дозволить розширити обсяги надання послуг в сфері сушки та зберігання сільськогосподарських культур.

Крім даного проекту на підприємстві була розроблена база майбутніх перспективних інвестиційних проектів, які можуть дозволити підприємству розвиватись більш ефективно та досягти економічного чи соціального ефекту, з визначенням капітальних вкладень, необхідних для їх впровадження.

Одним із можливих проектів диверсифікації видів діяльності, спрямованих на освоєння виробництва нових видів товарів та послуг є розробка технологічної лінії з виробництва соняшникової олії, яка при успішній реалізації дозволить розширити виробництво та максимізувати прибуток підприємства.

Ще одним із можливих заходів щодо підвищення ефективності діяльності підприємства, і відповідно зростання його прибутковості є будівництво додаткового вагового майданчика для прийому та відвантаження товарної продукції.

Найважливішим завданням підприємства при реалізації інвестиційного проекту є оцінювання ефективності та доцільності запланованих капіталовкладень (інвестицій) в проект придбання нового устаткування з метою оцінки перспектив його прибутковості й окупності.

Для цього було розраховано наступні показники:

- період окупності інвестицій;
- чисту теперішню вартість проекту (NPV);

- внутрішню норму прибутку (IRR).

Всі динамічні показники враховують фактор впливу часу. При їх розрахунку використовується техніка дисконтування. Важливим етапом цього методу є визначення ставки дисконту.

Існують різні методики визначення ставки дисконту, проте найпоширенішими є:

- для грошового потоку для власного капіталу - метод кумулятивної побудови та модель оцінки капітальних активів (CAPM - Capital Asset Pricing Model);

- для грошового потоку для всього інвестиційного капіталу - модель середньозваженої вартості капіталу (WACC - Weighted Average Cost of Capital).

Всі показники оцінки ефективності проектів залежать від ставки дисконтування, окрім внутрішньої ставки доходності. Тому обґрунтування величини ставки дисконтування є дуже важливим, а для визначення пріоритетності проектів використовується показник внутрішньої ставки доходності проекту.

За рахунок впровадження проектів підприємство отримає прибуток у сумі 2 616 729.9 грн.

За рахунок отриманого прибутку від впровадження в дію інвестиційної програми підприємства було частково погашено заборгованість підприємства в частині оплати праці та страхування. Проведені дії мали позитивний вплив на покращення фінансового стану підприємства.

Аналізуючи прогностичні показники фінансових коефіцієнтів, які були отримані в результаті розрахунку впливу на фінансовий стан підприємства впровадження запропонованих заходів, необхідно відмітити, що значення всіх фінансових коефіцієнтів зросло. Лише коефіцієнт маневреності зменшився, але залишився на рівні, який значно перевищує нормативний.

Підприємство зробило великий крок до досягнення позитивних змін. Так всі коефіцієнти рентабельності (рентабельність активів, рентабельність

власного капіталу, рентабельність реалізації) збільшилися. Так, коефіцієнт рентабельності власного капіталу збільшився до 24.6 %, що доказує вірність обраної стратегії розвитку підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Податковий Кодекс України від 02.12.10р. №2755-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : zakon.rada.gov.ua/go/2755-17
2. Закон України від 27.03.91р. №887-12 «Про підприємства в Україні» (зі змінами і доповненнями)
3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 13 "Фінансові інструменти" [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.help/article/polozhennya-standart-buhgalterskogo-obliku-13/>
4. Александрова М. М., Маслова С. О. Фінансовий механізм забезпечення розвитку малих підприємств в Україні //Гроші. Фінанси. Кредит : Навч. посібник для вузів. – 2-е вид., переробл. та доп. – К. : ЦУЛ, 2002. – 336 с.
5. Бердар М.М.Формування механізму управління прибутком підприємства. Управління проектами, системний аналіз і логістика: Науковий журнал. Вип.5 – К.: НТУ, 2008.– с.208–215.
6. Білоус Г. Розвиток малого підприємництва в Україні // Економіка України. – 2005. – № 2. – С. 35.
7. Бланк И. А. Управление активами. К: "Ника-Центр". 2002. – 7
8. Бланк И. А. Управление прибылью / И. А. Бланк. – К. : Ника-Центр : Эльга, 1998. – 544 с.
9. Бланк И. А. Управление использованием капитала / И. А. Бланк. – К: "Ника-Центр". 2003. - 656 с.
10. Бланк И. А. Управление формированием капитала / И. А. Бланк. – К: "Ника-Центр". 2003. - 512 с.
11. Бондар Н.М. Економіка підприємства: Навч. посіб./ Н.М.Бондар.– К.:АСК,2004.– с.400.
- 12.Брігхем Є. Основи фінансового менеджменту: Пер. з англ./Є.Брігхем.- Київ: Молодь. 1999. – 1000с.
13. Бушуєва Ю.Г. Управління прибутком підприємства / Ю.Г. Бушуєва, Б.В. Бурлуцький / Ч.1. 2006. - 209 с.

14. Ван Хорн Дж. Основы управления финансами./ Дж. Ван Хорн . -Пер. с англ. под ред. Я.В. Соколова. М.: Финансы и статистика. 2002. – 325 с.
15. Василик О. Д. Теорія фінансів: Підручник/ О.Д.Василик. – К.: Вид-во НІОС. - 2006. – 624 с.
16. Воробйов Ю.М. Фінансовий капітал підприємств: теорія, практика, управління/ Ю.М.Воробйов. – Сімферополь: Таврія - 2002. – 295 с.
17. Висока О.Є. Економічна сутність прибутку та концепції його формування /Висока О.Є. //Наукові праці КНТУ. Економічні науки, 2010. – Вип. 17 – с. 293-300.
18. Государственные финансы: Учеб. пособие / В. М. Федосов, С. Я. Огородник, В. М. Сутормина и др. – К.: Лыбидь, 1991. – 276 с.
17. Грідчина М. В. Фінанси / М.В.Грідчина. – К.: МАУП, 2005. – 436 с.
19. Дробозина Л.А. Финансы: Учебник для вузов -М.: Финансы, ЮНИТИ, 2005. – 527 с.
20. Єлейко Я.Л., Кандибка О.М., Лапішко М.Л., Смовженко Т.О. Основи фінансового аналізу. - Львів: Львівський банківський інститут Національного банку України, 2002. - 141 с.
21. Ільницька Г. Я. Формування фінансово-економічного механізму управління підприємством / Г. Я. Ільницька // Науковий вісник. - 2004. - №14. – С. 291-294.
22. Ковалев В. В. Методы оценки инвестиционных проектов./В.В.Ковалев. - М.: Финансы и статистика, 1998. - 144 с.
23. Кірейцев, Г. Г. Фінансовий менеджмент [Текст] : навчальний посібник /Мін-во освіти і науки України ; ред. Г. Г. Кірейцев. – 3-є вид., перероб. і доп. – К. : ЦНЛ, 2004. – 531 с. – ISBN 966-8253-96-5.,с. 167.
24. Коваленко Л.О., Ремньова Л.М. Фінансовий менеджмент: Навч. посіб./Л.О.Коваленко, Л.М. Ремньова. - 2-ге вид., перероб. і доп. - К.: Знання, 2005. - 485 с., с.132.

25. Костіна Н.І., Алексеев А.А., Василик О.Д. Фінансове прогнозування: методи та моделі: Навч. Посібник / Н.І.Костіна, А.А.Алексєєв, О.Д.василик.. - К.: Знання, КОО, 2005.-183с.
26. Крупка Я.Д. Прогресивні методи оцінки та обліку інвестиційних ресурсів/ Я.Д.Крупка. – Тернопіль: Економічна думка, 2000. – 354 с.
- 27.Коробов М.Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств: Навч. посібник – 3-тє вид., перероб. і доп. – К.: Т-во „Знання”, КОО, 2002. – 294с.
- 28.Крайник О.П., Барвінська Є.С. Економіка підприємства: Навч. посібник – Львів: Національний університет „Львівська політехніка”, „Інтелект-Захід”,2003.
- 29.Лапішко М.Л. Основи фінансово-статистичного аналізу економічних процесів. -Львів: Світ, 2005. - 328 с.
30. Макаровська Т.П., Бондар Н.М. Економіка підприємства. – Навч. посібник.–МАУП–2003.–226с.
31. Метц К.Л. Економічний аналіз діяльності промислових підприємств та об'єднань. - Тернопіль: ТАНГ, 2004. - 297 с.
32. Минх Є.В., Ференс І.Д. Економічний аналіз: Навч. посібник. – Львів: „АрміяУкраїни”,2006.–240с.
33. Минх Є.В., Буряк П.Ю. Економічний аналіз на промисловому підприємстві. –Львів:Світ,2005.–208с.
34. Мец В.О. Економічний аналіз фінансових результатів та фінансового стану підприємства:Навч.посібник.–К.:КНЕУ,1999.–132с.
- 35.Макаренко Т.І. Моделирование та прогнозування у маркетингу: Навч. посібник./Т.І.Макаренко. – К.: "Центр навчальної літератури", 2005. – 160 с.
- 36.Макаровська Т.П. Економіка підприємства. – Навч. посібник./Т.П.Макаровська,Н.М.Бондар.–МАУП–2003.–226с.
37. Мельник В.М. Основи економічного аналізу./В.М.Мельник.–Навч. посібник. – К.: „Кондор”–2003.-128с.

38. Нікбахт Е., Гроппеллі А. Фінанси / Пер. з англ.. В.Ф.Овсієнка, В.Я. Мусієнка.-К.: Основи, 1993.- 383с.
- 39 . Опарін В. М. Фінанси (загальна теорія): Навч. посіб. – К.: Вид-во КНЕУ, 2003. – 240 с.
40. Осипов Ю. М. Финансомика .[Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http:// forum.barrel.ru/glossary/statia09_2.htm](http://forum.barrel.ru/glossary/statia09_2.htm)
41. Павленко А.Ф., Чумаченко М.Г. Економічний аналіз діяльності підприємств:Наук.доп.–К.:КНЕУ,2005.–88с.
- 42.Пересада А. А. Інвестиційний аналіз: Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. / А.А. Пересада, С.В. Онікієнко, Ю.М. Коваленко.- К.: КНЕУ, 2003. — 134 с.
- 43.Поддєрьогін А.М. Фінансовий менеджмент: Навч.-метод. посіб. - К.: КНЕУ, 2002. - 294 с.
44. Поддєрьогін А. М. Фінансовий менеджмент [Текст] : підручник / кер. кол. авт. і наук. ред. А. М. Поддєрьогін. – К.: КНЕУ, 2005. – 536 с.
45. Поддєрьогін А.М. Фінанси підприємств: Підручник /А.М. Поддєрьогін. - К.: КНЕУ, 2003.-368 с.
46. Покропивний С.Ф. Економіка підприємства: Підручник /С.Ф. Покропивний. – Вид. 2-ге. Перероб.та доп.–К.:КНЕУ,2001.–528с.
47. Примак Т.О. Економіка підприємства: Навч. посібник – К.: Вікар, 2001.178с.
48. Протопопова В.О., Полянський А.Н. Економіка підприємства. Навч. Посібник для студ. економ. спец. вищ. навч. закладів. – Київ: ЦІЛ, 2004. – 220с.
- 49.Растяпін А.В., Максимізація прибутку підприємства // Фінанси України. 2004. – № 2. – С.19-25.
50. Романовский М.В., Врублевская О.В. Финансы: Учебник для вузов. - М.: Издательство "Перспектива"; Издательство "Юрайт", 2003. – 482 с.
51. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства: – К.: Знання, 2005. – 654 с.

52. Самсонов Н.Ф. Финансовый менеджмент: Учебник для вузов - М.: Финансы, ЮНИТИ, 2004. - 495 с.
53. Сенчагов В. К. Финансовый механизм и его роль в повышении эффективности производства / В. К. Сенчагов. – М. : Финансы, 1979. – 397 с.
54. Соколик С., Клієвич О. Аналіз вигід і витрат: Практ. посібник . – К.: Основи, 2006.–175с
55. Стоянова Е.С. Финансовый менеджмент: теория и практика: Учебник / Е.С. Стоянова. - М.: Изд-во "Перспектива", 2003 - 574 с.
56. Таркуцяк А.О. Фінансовий аналіз та управлінські рішення: Навч. посібник – 2-ге видання –К.: Видавництво Європ. ун-ту, 2001.–201с.
57. Тарасенко Н.В. Економічний аналіз діяльності промислового підприємства. –2-ге вид., стер. – К.: Алеута, 2003. - 485с.
58. Терещенко О.О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання. Навч. посібник. /О.О.Терещенко - К.: КНЕУ, 2003. - 554с.
59. Терещенко О.О. Фінансова санація і банкрутство підприємств: Навч. посібник. /О.о.Терещенко.- К.: КНЕУ, 2000. - 452с.
60. Філімоненков, О. С. Фінанси підприємств [Текст] : навчальний посібник / О. С. Філімоненков. – К. : Ніка-Центр : Ельга, 2002. – 360 с.– ISBN 966-521-166-8., с. 59 – 60]
61. Чумаченко М.Г. Економічний аналіз: Навч. посібник. /М.Г.Чумаченко Болюх М.А., Бурчевський В.З.– Вид. 2-ге, перероб. і доп. – К.: КНЕУ, 2003. – 556с.
62. Шарп У. Інвестиції: Пер. з англ. /У.Шарп, Г. Александер, Дж. Бейлі. - М.: ИНФРА-М, 2009 - 1028 с.
63. Шегда А.В., Литвиненко Т.М., Нахаба М.П. Економіка підприємства: Навч. посібник. – 2-ге вид., стер. – К.: Знання-Прес, 2006. – 335с.
64. Шеремет А.Д. Финансы предприятий. М.: ИНФРА. 2005. –342 с.
65. Школьник, І. О. Фінансовий менеджмент [Текст] : навчальний посібник/ І. О. Школьник, І. М. Боярко, Б. І. Сюркало. – Суми : Університетська книга, 2009. – ISBN 978-966-680-439-9., с. 92 –94

66. Яковлєв О.І. Планування діяльності підприємства: Навч. посібник.
Харків, – Х.: Консум, 2005. – 88с.

Баланс підприємства за 2017 -2020 роки

Актив	2017 рік	2018 рік	2019 рік	2020 рік
1.Необоротні активи:				
– незавершене будівництво	1354,5	2019,8	1693	1947
– основні засоби довгострокові фінансові вкладення	7801,6	10643	11122	10699
Разом:	9261,1	12755,1	12888	12866
2.Оборотні активи:				
– грошові кошти	119,7	123,7	41	325
– дебіторська заборгованість	755,4	509,1	621	2097
– запаси і витрати	1143,8	2449,7	3013	4889
інші активи	1,8	36,5	432	3
Разом:	2020,7	3119	4107	7314
Баланс	11281,8	15874,1	16995	20180
Пасив	2011 рік	2012 рік	2013 рік	2014 рік
1.Капітал і резерви:				
– статутний капітал	3000	3000	4000	4000
– додатковий капітал	8558	8558	8558	8558
– резервний капітал	100	100	100	100
– нерозподілений прибуток (збиток)	1589,2	3061,3	3104	6618
Разом:	10569,2	14719	15762	19276
2.Позикові засоби:				
– довгострокові				
– короткострокові, всього,	712,5	1155,1	1233	904
в т. ч. кредиторська заборгованість	612,5	655,1	296	254
Разом:	712,5	1155,1	1233	904
Баланс	11281,8	15874,1	16995	20180

Додаток В

Звіту про фінансові результати підприємства за 2017 – 2020 роки

Показники	Код рядка	2017 рік	2018 рік	2019 рік	2020 рік	Абсол. відх-ня, тис. грн.
Доход (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	010	5720,2	8404	12684	17475	11754,8
Податок на додану вартість	015	953,4	1401	2114	2912	1958,6
Чистий доход (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	035	4766,8	7003	10570	14563	9796,2
Собівартість реалізованої продукції	040	3985,0	4181	7813	13172	9187
Валовий: прибуток	050	781,8	2822	2757	1391	609,2
збиток	055	-	-	-	-	-
Інші операційні доходи	060	494,7	2166	1036	4262	3767,3
Дохід від первісного визнання біологічних активів	061	-	1486	273	3040	1554
Адміністративні витрати	070	503,4	1029	1201	1246	742,6
Витрати на збут	080	-	-	-	-	-
Інші операційні витрати	090	257,1	2333	891	540	282,9
Фінансові результати від операційної діяльності: прибуток	100	516,0	1626	1701	3867	3351
збиток	105	-	-	-	-	-
Інші доходи	130	-	1	-	-	-1
Фінансові витрати	140	107,9	65	219	284	176,1
Інші витрати	160	1,5	68	28	5	3,5

Продовження Додатку В

Фінан. рез-ти від звич. діял-ті до оподат-ня:						
прибуток	170	419,8	1511	1463	3578	3158,2
збиток	175	-	-	-	-	-
Податок на прибуток від звичайної діяльності	180	-	39	270	71	32
Фінансові результати від звичайної діяльності:						
прибуток	190	419,8	1472	1193	3507	3087,2
збиток	195	-	-	-	-	-
Надзвичайні доходи	200	-	-	-	7	7
Чистий: прибуток	220	419,8	1472	1193	3514	3094,2
збиток	225	-	-	-	-	-

В.о. ректору
Національного технічного університету
«Дніпровська політехніка»
акад. НАН України, проф. Півняку Г.Г

ЛИСТ ЗАМОВЛЕННЯ

на виконання дипломної роботи

Просимо Вас надати можливість студентці групи 072-17-1 Навчально наукового інституту економіки Національного технічного університету «Дніпровська політехніка» за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» Макаровій В.В. виконати дипломну роботу на тему «Планування заходів підвищення рентабельності роботи підприємства (на прикладі ТОВ«Террамакс Україна»)».

Тема роботи є актуальною для підприємства, тому що дозволяє науково обґрунтувати методичні підходи вибору ефективних інвестиційних проєктів, впровадження яких підвищує рентабельність роботи підприємства.

Директор ТОВ «Террамакс Україна»

Гоголь Ю. А.

РЕЦЕНЗІЯ
на дипломну роботу
студентки Національного технічного університету «Дніпровська
політехніка»
за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
Навчально наукового інституту економіки
на тему «Планування заходів підвищення рентабельності роботи
підприємства (на прикладі ТОВ «Террамакс Україна»)».

Макарової В.В.

Дипломна робота присвячена актуальній темі і має практичне значення для підприємств України, тому що дозволяє науково обґрунтувати методичні підходи вибору ефективних інвестиційних проектів, впровадження яких підвищує рентабельність роботи підприємства.

В дипломній роботі запропоновано впровадження інвестиційного проекту з метою отримання додаткового прибутку і поліпшення фінансового стану підприємства. Визначена ефективність проекту за різними критеріями (чиста теперішня вартість, внутрішня ставка доходності, дисконтований період окупності та індекс прибутковості).

Студентка Макарова В.В. грамотно використала теоретичний і методичний матеріал. Диплом виконаний в повному об'ємі, зміст відповідає тематиці роботи, яка заслуговує оцінки «добре».

Запропоновані заходи носять реальний характер і можуть бути використані при плануванні діяльності товариства на перспективу. Впровадження запропонованих заходів дозволить підвищити рентабельність роботи підприємства.

Директор ТОВ «Террамакс Україна»

Гоголь М.А.

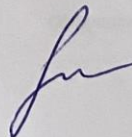
ВІДЗИВ
на дипломну роботу бакалавра групи 072-17-1
за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та
страхування»

Макарової В.В.

на тему: «Планування заходів підвищення рентабельності роботи підприємства (на прикладі ТОВ «Террамакс Україна»)», яка представлена для присвоєння кваліфікації бакалавра зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування».

- 1. Мета дипломної роботи** – є формування, розробка та обґрунтування практичних рекомендацій щодо підвищення рентабельності роботи підприємства.
- 2. Обрана тема актуальна** у зв'язку з тим, що в умовах дефіциту фінансових ресурсів, підприємству необхідно ефективно використовувати власні ресурси, а також розробляти ефективний варіант подальшого розвитку підприємства для підвищення рентабельності його роботи.
- 3. Тема кваліфікаційної роботи** безпосередньо пов'язана з об'єктом діяльності бакалавра за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» - обґрунтування заходів підвищення рентабельності роботи підприємства.
- 4. Задачі кваліфікаційної роботи** містять аналітичні завдання, що відповідає вимогам освітньо-кваліфікаційної характеристики бакалавра.
- 5.** Позитивним результатом роботи є аналіз існуючих можливостей підвищення рентабельності роботи підприємства на базі впровадження інвестиційних проектів з визначенням їх ефективності.
- 6. Робота з керівником роботи та інновації запропонованих рішень.** Студентка Макарова В.В. регулярно відвідувала консультації, прислуховуючись до рекомендацій керівника, виконувала роботу самостійно. Робота позитивно оцінена на рівень запозичень відповідно до «Положення про систему запобігання та виявлення плагіату у Національному технічному університеті «Дніпровська політехніка». Студентом обґрунтовано вибір ефективних інвестиційних проектів до впровадження в діяльність підприємства.
- 7. Виконання презентації.** Презентація віддзеркалює основні положення кваліфікаційної роботи.
- 8. Дотримання стандартів.** Оформлення пояснювальної записки виконано у відповідності до вимог національного стандарту ДСТУ 3008:2015.
- 9.** Робота Макарової В.В. виконана на замовлення ТОВ «Террамакс Україна» та отримала позитивну оцінку його керівництва. Таким чином, констатуємо, що кваліфікаційна робота Макарової В.В. рекомендується до захисту з оцінкою 74 бали.

Науковий керівник
кваліфікаційної роботи, к.т.н., доцент

Н.М.Штефан